

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta
CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

Varianty klimatu školy

Variants of a school climate

Závěrečná bakalářská práce

Autor:	Ing. Irena Andrová
Studijní program:	Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Školský management
Forma studia:	Kombinovaná
Vedoucí závěrečné práce:	Mgr. Bc. Jiří Trunda

2014

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval(a) pod vedením vedoucího práce samostatně a citoval(a) všechny použité prameny a literaturu. Dále prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s trvalým uložením elektronické verze mé práce v databázi meziuniverzitního projektu Theses.cz za účelem soustavné kontroly podobnosti kvalifikačních prací.

V Praze, 8.6.2014

.....
podpis

Rád(a) bych touto cestou vyjádřil(a) poděkování Mgr. Bc. Jiřímu Trundovi za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé práce. Rovněž bych chtěl(a) poděkovat svým blízkým a spolupracovníkům za vstřícnost a pomoc při získání potřebných informací a podkladů.

.....

podpis

ABSTRAKT:

Předložená bakalářská práce se zabývá variantami školního klimatu. Teoretická část je tvořena ze dvou částí. V první části jsou objasněny základní pojmy, které se vztahují ke klimatu školy. Druhá část se zabývá vysvětlením činitelů, které ovlivňují klima školy. Praktická část je zaměřena na kvantitativní průzkum variant klimatu školy formou dotazníku, který zjišťuje klima na Středním odborném učilišti v Čáslavi a na Střední zemědělské škole v Čáslavi. Respondenty jsou žáci, učitelé a rodiče.

KLÍČOVÁ SLOVA:

prostředí, klima, atmosféra, varianty klimatu školy, žák, učitel, rodič, hodnocení, vztahy, komunikace

ABSTRACT:

This thesis deals with variants of a school climate. The theoretical part consists of two sections. The first section explains basic terms which are connected with the school climate. The second section explains the factors influencing the school climate. The practical part is concentrated on a quantitative research of variants of a school climate in the form of a questionnaire. The questionnaire finds out a climate in Secondary technical school in Čáslav and in Secondary agricultural school in Čáslav. The respondents are students, parents and teachers.

KEYWORDS:

Environmental influences, climate, atmosphere, variants of a school climate, student, teacher, parents, assessment, relations, communication

OBSAH:

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1 OBCENÁ CHARAKTERISTIKA KLIMATU ŠKOLY	9
1.1 PROSTŘEDÍ.....	9
1.2 KLIMA.....	10
1.3 KULTURA ŠKOLY	11
1.4 VARIANTY KLIMATU ŠKOLY	11
1.4.1 Sociální (psychosociální) klima	12
1.4.2 Komunikační klima	13
1.4.3 Organizační klima	13
1.4.4 Školní klima	13
1.4.5 Klima školy	14
1.4.6 Klima učitelského sboru.....	15
1.4.7 Klima třídy	15
1.4.8 Vyučovací klima	16
1.5 TYPY KLIMATU ŠKOLY	16
1.5.1 Typy klimatu podle kustodiálního a edukativního určení cíle	16
1.5.2 Typy klimatu podle uniformity a plurality	16
1.5.3 Typy klimatu školy podle chování učitele v konfliktu se žáky.....	17
1.5.4 Typy klimatu podle zájmu o lidi, nebo o pracovní úkoly školy.....	17
1.5.5 Typy klimatu podle různých vztahů, postojů, pocitů a hodnotících soudů.....	17
1.5.6 Typy klimatu podle výchovných stylů	18
1.5.7 Typy klimatu školy podle způsobu vedení školy a kontaktu s okolím	18
1.5.8 Typy klimatu podle autentičnosti chování členů organizace	19
1.5.9 Typy klimatu podle spokojenosti učitelů	19
1.6 ATMOSFÉRA.....	19
2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KLIMA ŠKOLY	20
2.1 VŠEOBECNÉ KLIMATICKÉ FAKTORY.....	21
2.2 PROGRAMOVÍ ČINITELÉ	22
2.3 ČINITELÉ ROZHODOVÁNÍ	22
2.4 MATERIÁLNÍ ČINITELÉ	24
PRAKTICKÁ ČÁST.....	24
3 VÝZKUM KLIMATU ŠKOLY NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH	24
3.1 CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	24
3.1.1 Hlavní cíl	24
3.1.2 Dílčí cíle	24
3.2 METODA VÝZKUMU	25
3.3 POSTUP ZÍSKÁNÍ DAT.....	25
3.4 STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO VZORKU	26
3.5 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT.....	27
4 VÝSLEDKY VÝZKUMU	27
4.1 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	27
4.1.1 Dílčí cíl 1	27
4.1.2 Dílčí cíl 2.....	33
4.1.3 Dílčí cíl 3	35
4.1.4 Dílčí cíl 4.....	40
5 ZÁVĚR.....	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	47

SEZNAM GRAFŮ	49
SEZNAM TABULEK.....	50
SEZNAM PŘÍLOH	51

ÚVOD

Když vzpomínáme s odstupem času na svá školní léta, většinou reflektujeme, jaké pocity jsme prožívali v prostředí školy. Jsou to pocity někdy spíše pozitivní, někdy spíše negativní, jindy obojí ve vzájemném prolínání. Týkají se zejména emočních prožitků a zkušeností, mnohdy natrvalo zakotvených v naší paměti – např. zda jsme do školy chodili rádi, nebo s odporem, zda k nám byli učitelé hodní, spravedliví a laskaví, nebo zlí, škodolibí apod., zda jsme měli nebo neměli ve třídě kamarády.

Jak se k těmto pocitovým informacím staví moderní pedagogika? Jsou reflexe z prožívání třídního či vůbec školního prostředí jen jakýmsi dojmem, bez nutnosti věnovat mu pozornost ze strany vědy – nebo je k nim nutno přistupovat jako k hodnotným informacím? A lze vůbec kvalitu prožívání, k němuž dochází ve třídě, nějak exaktně vyhodnocovat?

To jsou otázky, které musíme nutně objasnit, protože dnes již bez pochyb vstoupily do zájmového pole moderní pedagogiky. Budeme je ovšem objasňovat ve vztahu k profilu reálné školy, kde probíhá vzdělávání žáků.

I v našich podmínkách je problém prostředí, klimatu či atmosféry reflektován a proto je v posledních letech kladen velký důraz na důležitost měření klimatu a atmosféry na školách. Měření si mohou školy provádět samy na základě vlastních či profesionálně vytvořených dotazníků, nebo mohou být prováděna speciálními agenturami, které se popisovaným měřením zabývají a získané výsledky poskytují škole. Celková efektivita školy je velkou měrou ovlivněna klimatem, jenž má vliv na chování žáků, jejich zájem o vzdělávání, výsledky vzdělávání, ale také na vzájemnou spolupráci učitelů se žáky a s rodiči žáků a na psychické rozpoložení vedení školy a učitelů.

V této bakalářské práci za účelem prozkoumání variant školního klimatu jsou v teoretické části přiblíženy názory našich autorů na klima školy a činitele ovlivňující klima školy. Cílem práce je popis všeobecných, programových, rozhodovacích a materiálních činitelů, které ovlivňují klima školy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA KLIMATU ŠKOLY

V této kapitole si přiblížíme termíny, které považujeme v teoretické rovině za výchozí, jsou to prostředí, klima a atmosféra. Nejdříve vysvětlíme nejobecnější pojem prostředí, potom klima a jeho varianty a nakonec nejužší pojem atmosféra. Někteří autoři používají tyto pojmy téměř za synonyma, což není považováno za vhodné. Proto se v naší práci pokusíme o popsání a vysvětlení rozdílů mezi těmito pojmy. Dále shledáváme, že někteří autoři kladou důraz na rozdíly v termínech školní klima a klima školy, jiní je berou jako synonyma. Pokusíme se o vysvětlení těchto rozdílů.

1.1 PROSTŘEDÍ

„Prostředí je v našem pojetí nejširším pojmem: zahrnuje jak prostředí školy z hlediska jejího umístění v regionu (venkov, sídliště, město) tak architektonického. Patří sem i ergonomická hlediska (vhodnost školního nábytku, vhodnost sdělovačů a ovládačů všech technických zařízení pro výuku), hlediska hygienická (osvětlení, vytápění, větrání), i stupeň a typ školy (základní, střední, vysoká, učiliště)“.¹

„Každé prostředí má určitý potenciál, jenž působí na člověka, který je jeho součástí, a to negativně či pozitivně. Člověk si působení vlivů uvědomuje, prožívá je a hodnotí. Je tedy tvůrcem prostředí i aktérem při jeho posuzování.“²

Abychom mohli posuzovat školní prostředí, musíme znát mnoho faktorů, které na školu působí. Z tohoto důvodu je důležité znát oblast, kde se škola nachází a jaké společenské, sociální přírodní a kulturní faktory na ni působí. Teprve poté je možné objektivně hodnotit fungování školy a její působení navenek. Prostředí školy ovlivňuje chování učitelů i žáků. Pozitivní působení prostředí školy má vliv na vzdělávání žáků a práci učitelů. Toto prostředí můžeme záměrně pozitivně měnit například vhodným výběrem vybavení a zařízení, moderním vybavením odborných učeben, zřízením multimediálních učeben, výzdobou chodeb různými doplňky či výrobky žáků, květinami. Svou roli v kvalitním školním prostředí hrají i čistota, kvalita úklidu a barva stěn ve škole.

---

¹ LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007, s. 40. ISBN 978-80-7041-980-9.

² GRECMANOVÁ, H. *Klima školy*. Olomouc : Hanex, 2008, s. 9, ISBN 978-80-7409-010-3.

To, jak působí školní prostředí se odráží ve vnímání, prožívání a hodnocení žáků, učitelů a rodičů. Každý jedinec je jedinečná osobnost, proto jeho vnímání, prožívání a hodnocení prostředí se liší od ostatních, určité jevy vnímají jinak. Prostředí vytváří podmínky pro určité klima a atmosféru.

1.2 KLIMA

„Většina současných přístupů chápe klima školy jako relativně stálé postupy vnímání, prožívání, hodnocení a reagování všech osob, které se účastní dění v konkrétní škole, na interakce a děje, které se ve škole odehrávají.“³

„Klima je subjektivně zbarvená metafora, která se pokouší postihnout individuální prožitek i sociální zkušenost s konkrétní školou. Určitým problémem při dotazování je právě míra subjektivity v hodnocení prvků klimatu školy.“⁴

„Klima školy jako takové je tedy produktem konkrétní školy jako sociální skupiny, která má společnou historii a do určité míry hodnoty a formální i neformální normy. Klima školy můžeme chápat i jako sociálně konstruovaný pojem. Každý z aktérů (učitelů, žáků, rodičů) si utváří vlastní názory na prostředí školy, ve kterém se pohybuje. O svých názorech i diskutuje se svými přáteli i kolegy. Jeho názory dále ovlivňují chování jeho samého i jeho přátel či kolegů v konkrétních situacích ve škole a spolupodílejí se tak na utváření sociální reality, která je dále vnímána jím samým i ostatními.“⁵

„Klima školy představuje způsob vidění, prožívání a hodnocení toho, co se ve škole skutečně děje. Klima akcentuje i vliv prožívání a subjektivního hodnocení toho, jak škola funguje.“⁶

Klima školy je relativně stálá kvalita vnitřního prostředí školy vyznačující se těmito znaky:

- a) prožívají ji ti, kteří ke škole patří (žáci, učitelé, vedoucí pracovníci školy, administrativní zaměstnanci, poradenští pracovníci, školníci, údržbáři),
- b) ovlivňuje jejich chování,
- c) může být popsána v termínech hodnot, norem a přesvědčení o souboru charakteristik, které má škola mít.

---

³ ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd Praha : Portál, 2007, s. 581. ISBN 978-80-7367-273-7.

⁴ MAREŠ, J. ml., JEŽEK, S., GRECMANOVÁ, H., et al. *Klima školy. Soubor dotazníků pro učitele, žáky a rodiče*. 1. Revidovaná verze. Praha : Národní ústav pro vzdělávání 2012, s. 6.

⁵ MAREŠ, J. ml., JEŽEK, S., GRECMANOVÁ, H., et al. *Klima školy. Soubor dotazníků pro učitele, žáky a rodiče*. 1. Revidovaná verze. Praha : Národní ústav pro vzdělávání 2012, s. 6.

⁶ MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*. Praha : Portál, 2013, s. 622-623. ISBN 978-80-262-0174-8.

1.3 KULTURA ŠKOLY

Kultura školy je v každé škole odlišná. Kulturou školy rozumíme především přesvědčení, názory, porozumění, postoje, významy, normy, symboly, rituály, ceremonie a preferovaná chování, která se projevují v chování lidí ve škole. Lze také říci, že kultura školy se vyvinula zkušenostmi a je možné, ač obtížně, ji cíleně měnit.

Kulturu školy vytváří každý, kdo ve škole pracuje nebo se školou přichází do styku, tedy management školy, učitelé, žáci, rodiče žáků, provozní pracovníci i zřizovatel.

Podle Pedagogického slovníku je kultura školy „*termín, který pronikl do pedagogiky z teorií zabývajících se kulturou organizace a řízení organizací.*

Kultura školy zahrnuje:

1) hodnoty a normy školy, které se promítají do vize školy, tradují se v symbolech, rituálech a ceremoniích školního života

2) hodnoty a normy, které se promítají do koncepce školy, stylu vedení a řízení školy, do projevů chování žáků, učitelů a dalších pracovníků školy

3) ovlivňování vztahů školy k jejímu okolí, k sociálním partnerům a rodičům.

Kultura školy se liší od klimatu školy. Klima klade důraz na vnímání, prožívání a hodnocení toho, co se v životě školy děje, jejími aktéry.“⁷

Významové zaměření obou termínů vysvětluje také Čapek. „*Klima školy (které je mnohdy nazývané přímo jako psychosociální klima) nese význam sociálně vztahový, pedagogicko-psychologický. To je právě pro učitele zajímavé a užitečné, to se dotýká jeho každodenní činnosti. Termín kultura školy evokuje kulturu podnikovou, firemní, kulturu organizace a její řízení.*“⁸

1.4 VARIANTY KLIMATU ŠKOLY

„Je uváděno několik variant klimatu – jsou to sociální (psychosociální), komunikační, organizační, klima, klima učitelského sboru, školní klima, klima školy, klima třídy, vyučovací klima. V další části budou jednotlivé varianty přiblíženy.“⁹

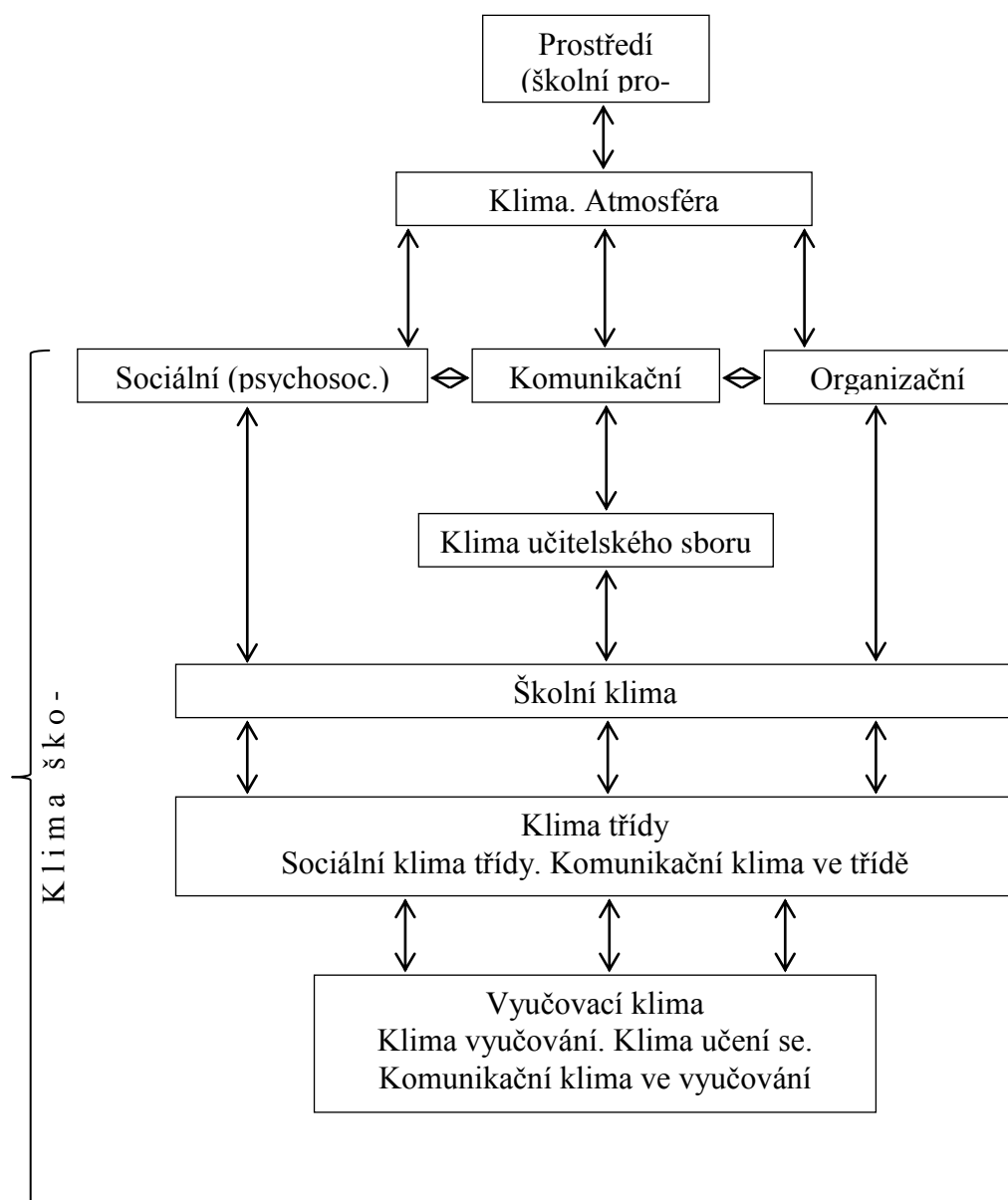
---

⁷ PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*, Praha: Portál, 6. aktualizované a rozšířené vydání, 2009, s. 135. ISBN 978-80-7367-647-6.

⁸ ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha : Grada Publishing, 2010, s. 138. ISBN 978-80-247-2742-4.

⁹ GRECMANOVÁ, H. Klima současné české školy. In CHRÁSKA, M., TOMANOVÁ, D., HOLOUŠOVÁ, D., (ed.) *Klima současné české školy*. Brno : Konvoj, 2003, s. 18-21, ISBN 80-80-7302-064-5.

Graf č. 1: Vzájemné vazby mezi pojmy z oblasti klimatu školy¹⁰

1.4.1 Sociální (psychosociální) klima

Představu o sociálním (psychosociálním) klimatu odvozuje autorka z pojetí Mareše. Sociální klima zahrnuje ustálené postupy vnímání, prožívání, hodnocení a reagování všech aktérů určitého prostředí na to, co se v prostředí odehrálo, právě odehrává nebo má v budoucnu odehrát.

¹⁰ GRECMANOVÁ, H. Klima současné české školy. In CHRÁSKA, M., TOMANOVÁ, D., HOLOUŠOVÁ, D., (ed.) *Klima současné české školy*. Brno : Konvoj, 2003, s. 22, ISBN 80-80-7302-064-5.

1.4.2 Komunikační klima

Autorka formuluje toto klima podle Průchy jako vyjádření toho, jaké způsoby komunikace aktéři v určitém prostředí navozují a udržují.

Komunikační klima například ve třídě vzniká interakcí učitele a žáků a interakcí žáků navzájem mezi sebou.

1.4.3 Organizační klima

Organizační klima bývá někdy synonymem pro pojem „provozní klima“. Důležitým faktorem organizačního klimatu je způsob chování managementu a stupeň tvořivého řízení.

V prostředí školy se na organizačním klimatu podílejí způsoby komunikace, kooperace, chování vedení a učitelů, ale i řády školy, cíle a pracovní aktivita učitelů, jejich spokojenost a osobní rozvoj.

Organizační klima má dvě dimenze. Jde o vztahy učitele k ostatním kolegům, ve kterých se odráží např. spolupráce mezi kolegy, vstřícná atmosféra, ale i různé problémy mezi kolegy. Druhou dimenzí jsou vztahy učitelů k vedení školy, které mohou být ovlivněny vnímáním ředitele jako vzoru, ohleduplností ředitele, zohledňováním individuality učitelů, hierarchií vůči vedení školy.

Vedení školy a učitelé mohou v mnoha případech vnímat organizační klima rozdílně, je důležité si uvědomit, že kvalitní vztahy mezi vedením a učiteli mají vliv na lepší výkon žáků.

1.4.4 Školní klima

Grecmanová vymezuje školní klima „jako specifický projev školního prostředí (s ekologickou, společenskou, kulturní a sociální dimenzí), který vnímají, prožívají, popisují a hodnotí jeho účastníci (žáci rodiče, učitelé a školní inspektoři, veřejnost). Školní klima představuje veškeré klima školy (klima učitelského sboru, klima tříd, jednotlivá vyučovací klimata, organizační, komunikační a sociální klima atd.).“¹¹

Grecmanová školní klima neztotožňuje se školní kulturou nebo kulturou školy. Kulturní dimenzi však považuje za významnou součást školního prostředí. Rovněž si uvědomuje působení kultury školy na školní klima a jejich vzájemné vztahy.

---

¹¹ GRECMANOVÁ, H Klima současné české školy. In CHRÁSKA, M., TOMANOVÁ, D., HOLOUŠOVÁ, D., (ed.) *Klima současné české školy*. Brno : Konvoj, 2003, s. 18, ISBN 80-80-7302-064-5.

Školní klima vyplývá z celkového školního prostředí a je vnímáno a prožíváno všemi aktéry školního života. Proto se výzkumy zaměřují na veškeré prostředí školy, což zvyšuje náročnost při zachycení všech proměnných a při analýze složitých vztahů.

1.4.5 Klima školy

Autorka se vyjadřuje, že pojetí školního klimatu se komplikuje s další terminologickou variantou – klima školy. Termíny školní klima a klima školy někteří odborníci nerozlišují a pracují s nimi jako se synonymy. *„Klima školy se může ztotožnit se školním klimatem tehdy, pokud se jím míní skutečně to, co vyjadřuje školní klima. Jinak však může klima školy představovat i klima třídy, vyučovací klima, klima učitelského sboru, organizační klima školy atd. Navrhují klima školy uplatňovat pouze jako synonymum. Školní klima však nestojí v pozici synonyma k pojmům klima třídy, vyučovací klima, klima učitelského sboru atd. Každý z těchto jevů je součástí školního klimatu, avšak má svá specifika a vlastní předmět zkoumání.“*¹²

Pro ucelení názoru si zde připomeneme pojem klima školy tak, jak jej uvádí Čapek. *„Klima školy je souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení účastníků vzdělávání v dané škole, které se týká všech aspektů vzdělávání. Patří do něho jejich vzájemná komunikace a sociální vztahy, stejně tak jejich vnímání prostředí, prožitky a emoce a další sociální a psychické procesy, které děje v této škole vyvolávají. Těmito účastníky míním především žáky či studenty a pedagogický sbor jako hlavní tvůrce a konzumenty klimatu. Nezajímá nás velikost a stáří budovy, ani hygienické parametry třídy, ale zajímá nás, jak se ve škole a ve třídě žáci cítí. Nezajímají nás školní dokumenty, ale to, jak rády do školy děti chodí. Mimo náš zájem je dovednost ředitele školy sepsat na papír strategii školy, ale pokud by učitelé cítili jeho nekompetentnost a ztráceli tak motivaci, chceme o tom vědět. Nechceme debatovat o finančních investicích do školní kotelny, ale o tom, jak jsou žáci o přestávce spokojeni na školním dvoře. Nezajímá nás vybavení školy, ale to, zda žáci kladně hodnotí školu jako dobře vybavenou. Není důležité, co se opravdu děje, ale to, jak je to dění vnímáno.“*¹³

Z uvedených dvou názorů preferujeme názor Grecmanové a tedy bude na stejné úrovni jako klima školy chápáno klima učitelského sboru, klima třídy a vyučovací klima.

---

¹² GRECMANOVÁ, H Klima současné české školy. In CHRÁSKA, M., TOMANOVÁ, D., HOLOUŠOVÁ, D., (ed.) *Klima současné české školy*. Brno : Konvoj, 2003, s. 19, ISBN 80-80-7302-064-5

¹³ ČAPEK, R *Třídní klima a školní klima*. Praha : Grada Publishing, 2010, s 134. ISBN 978-80-247-2742-4.

1.4.6 Klima učitelského sboru

Klimatem učitelského sboru můžeme vyjádřit kvality vzájemných vztahů mezi učiteli, ale i kvality sociálních vztahů mezi učiteli a vedením školy. Kvalitu klimatu ovlivňuje skladba, vzdělání, věkový průměr a motivace učitelů, zároveň také osobnost ředitele školy.

*„Klima učitelského sboru je užším pojmem, který se vztahuje jen na jednu část osob participujících v relativně uzavřeném prostoru školní instituce. Klima učitelského sboru vyjadřuje specifické kvality profesních i mimoprofesionálních interakcí mezi učiteli a současně prezentovanou kvalitu sociálních vztahů k vedení školy“.*¹⁴ Klima učitelského sboru je součástí klimatu školy a předpokládá se, že ve srovnání s dalšími činiteli ovlivňuje daleko výrazněji celkové klima školy. Pro fungování, rozvoj či změny ve škole má zásadní význam. Učitelé se významně spolupodílí na tvorbě kvality klimatu na úrovni všech subsystémů školy. Osoba učitele a vztahové vazby uvnitř učitelského sboru školy ovlivňují kvalitu klimatu jak na úrovni třídy, tak i celé školy.

1.4.7 Klima třídy

V klimatu třídy, ale i ve výukovém klimatu, se střetává objektivní realita se subjektivním vnímáním, prožíváním a hodnocením jedince. Hlavními aktéry klimatu třídy jsou učitelé a žáci, kteří navštěvují danou školní třídu.

*„Klima třídy ale nesouvisí jen s kvalitou výuky, ani to není pouze souhrn nebo bilance různých typů vyučovacích klimat. Vytváří se jak ve vyučování, tak o přestávkách, na výletech a různých společných akcích třídy. Někteří pedagogové považují klima třídy za sociálně psychologickou proměnnou, která představuje dlouhodobější sociálně emocionální naladění, zobecněné postoje a vztahy, emocionální výpovědi žáků dané třídy o událostech ve třídě – včetně pedagogického působení učitelů školy.“*¹⁵

*„Třídní klima je souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení vnímání, prožitků, emocí a vzájemného působení všech účastníků, které v nich jako ve spolutvůrcích a konzumentech vyvolávají edukační i jiné činnosti v daném prostředí.“*¹⁶

Učení a chování žáků je ovlivňováno prostředím určité školní třídy s určitou skupinou spolužáků a jejich vzájemnými vztahy v dané třídě. Klima třídy je charakterizováno jevy dlouhodobějšího rázu, typické pro danou třídu. Každá třída se v různých situacích, ať už ve výuce,

---

¹⁴ URBÁNEK, P. Měření klimatu školy a učitelského sboru v českém prostředí základní školy. (Příprava aplikace dotazníku OCDQ-RS.) In *Sociální a kulturní souvislosti výchovy a vzdělávání. 11. výroční mezinárodní konference ČAPV. Sborník referátů*. Brno : Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2003, s.1.

¹⁵ GRECMANOVÁ, H Klima současné české školy. In CHRÁSKA, M., TOMANOVÁ, D., HOLOUŠOVÁ, D., (ed.) *Klima současné české školy*. Brno : Konvoj, 2003, s. 20, ISBN 80-80-7302-064-5

¹⁶ ČAPEK, R *Třídní klima a školní klima. Praha : Grada Publishing, 2010, s 13. ISBN 978-80-247-2742-4.*

na výletě nebo o přestávce chová jinak a to i vůči svým členům. Každá třída tvoří rozdílné klima pro spolupráci s učitelem. Rovněž učitelé mají své zvláštnosti, které se projevují navenek v jejich jednání a chování. Spolužáci, kteří spolu tráví většinu školního dne, mají na sebe navzájem větší vliv, než je působení učitele – manažera třídy.

1.4.8 Vyučovací klima

Součástí vyučovacího klimatu je klima učení se – žákova aktivita, klima vyučování – učitelova aktivita a komunikační klima ve výuce – vytváří se při interakci učitele se žáky a žáků navzájem.

„Vyučovací klima považuji za jev vyučovacího prostředí (především dimenze sociální a kulturní), které obklopuje žáky a učitele zvnějšku a spojuje se s jejich subjektivním prožíváním a posuzováním. Je výsledkem kontaktu žáků s vyučováním.“¹⁷

1.5 TYPY KLIMATU ŠKOLY

Typy klimatu můžeme třídit z různých hledisek. Pro každý typ jsou specifické určité indikátory, podle kterých je možné určit jeho kvality. Grecmanová¹⁸ rozlišuje různé klimatické typy.

1.5.1 Typy klimatu podle kustodiálního a edukativního určení cíle

Ve škole s **kustodiálními** cílovými aspekty existují byrokratické správní formální přístupy, orientace na uniformní pravidla a procedury. Učivo se nařizuje, pracuje se rutinně, požaduje se přizpůsobení.

Školní klima charakteristické **edukativním** cílovým zaměřením se vyznačuje tvořivostí, flexibilitou, častou inovací, samostatností, svobodou při utváření školního života, osobním nasazením pedagogů, otevřeností vůči veřejnosti.

1.5.2 Typy klimatu podle uniformity a plurality

Uniformní klima školy se vyznačuje formálními vztahy mezi žáky a učiteli se zřetelnou sociální distancí. Je preferována jednotnost a kontrola postupů. Objevuje se rutina a tendence k perfekcionalismu.

---

¹⁷ GRECMANOVÁ, H Klima současné české školy. In CHRÁSKA, M., TOMANOVÁ, D., HOLOUŠOVÁ, D., (ed.) *Klima současné české školy*. Brno : Konvoj, 2003, s. 20, ISBN 80-80-7302-064-5.

¹⁸ GRECMANOVÁ, H *Klima školy*. Olomouc : Hanex, 2008, s. 75. ISBN 978-80-7409-010-3.

Škola s **pluralitním** klimatem zohledňuje jednotlivce, rozvíjí vzájemnou pomoc, entuziasmus, kreativitu, samostatné myšlení.

1.5.3 Typy klimatu školy podle chování učitele v konfliktu se žáky

V tomto smyslu rozlišujeme **konzervativní** klima uplatňující zvláštní druh nátlaku učitelů na žáky. Klade se důraz na disciplínu, zodpovědnost, práva žáků jsou omezována.

V **progresivním** klimatu školy neexistuje nadvláda učitele. Akceptují se zájmové protiklady, moc je odosobněná.

1.5.4 Typy klimatu podle zájmu o lidi, nebo o pracovní úkoly školy

U tohoto modelu popisu klimatu školy se redukuje počet možných parametrů na dvě dimenze, které se nanášejí na obě osy souřadnicového systému. Variabilita školního prostředí se projevuje převládáním jednoho nebo druhého aspektu.

Typ 1 – velký zájem o lidské kontakty, ale malý zájem o pracovní úkoly

Typ 2 – velký zájem jak o pracovní úkoly, tak o lidské stránky v životě školy

Typ 3 – střední zájem o pracovní úkoly školy a také o lidské kontakty

Typ 4 – malý zájem o lidi i pracovní úkoly školy

Typ 5 – velký zájem o pracovní úkoly, ale malý zájem o lidské kontakty

1.5.5 Typy klimatu podle různých vztahů, postojů, pocitů a hodnotících soudů

Podle této typologie se mohou rozvíjet čtyři typy klimatu školy:

Osobnostně orientovaný klimatický typ je charakteristický tolerancí k žákům, vykazuje podporu a pomoc žákům, sociální angažovanost pro individuální potřeby žáků. Pedagogové jen minimálně vyvolávají stresové situace.

Diskrepantní klimatický typ je dán diskrepancí mezi vnímáním rodičů a žáků na jedné straně a vnímání pedagogů na druhé straně. Je ho možné rozpoznat na základě souběžného sledování žákovských, rodičovských a učitelských škál.

Funkčně orientovaný klimatický typ je charakteristický špatnými vztahy mezi pedagogy a žáky (malá osobní blízkost), malá tolerance, malá sociální angažovanost pedagogů, malá důvěra žáka k pedagogům. Žáci si stěžují na nepatrnou možnost zapojit se do diskuse, na tvrdou disciplínu, na tlak na výkon.

Distanční klimatický typ se projevuje negativními vztahy mezi pedagogy a žáky (malá možnost žáků podílet se na spoluurčování aktivit, extrémně malý disciplinární tlak, velké požadavky na výkon, nepatrná podpora ze strany pedagogů), ale výrazně dobrými vztahy mezi spolužáky. Vyznačuje se také jasnou osobní distancí mezi učiteli a žáky při vysoké soudržnosti uvnitř třídy.

1.5.6 Typy klimatu podle výchovných stylů

Tři klasické výchovné styly ovlivňují tři klimatické typy:

Autoritativní klimatický typ odpovídá funkčně orientovanému typu klimatu školy. Žáci vykazují jasnou distanci mezi sebou a pedagogem. Tento výchovný styl izoluje mladého člověka od spolužáků, často produkuje ctižádostivé soutěžení mezi jednotlivci nebo vyvolává opoziční postoje.

Demokratický klimatický typ můžeme přiblížit k osobnostně orientovanému typu klimatu. Většina žáků má v takovém prostředí důvěru ke svým pedagogům. To však nevyklučuje kritiku. Tento styl silně integruje mladé lidi, skupina nebo třídy, podněcuje kooperaci a vztahy mezi mladými lidmi.

Liberální klimatický typ se podobá distančnímu typu klimatu školy. Je charakteristický malou osobní angažovaností učitelů, ale také malým disciplinárním nátlakem. Má negativní dosah na dimenzi vztahů pedagog – žáci, avšak pozitivně ovlivňuje dimenzi žák – žák.

1.5.7 Typy klimatu školy podle způsobu vedení školy a kontaktu s okolím

Tato typologie vychází z každodenního pozorování života ve školách a ze vztahového trojúhelníku: rodiče – učitelé – žáci. Nezapomíná ani na vedení školy, vztahy školy k médiím, veřejnému životu.

Klimatický typ 1 – škola vedená autokraticky, od života izolujícím způsobem. Život v této škole řídí pouze ředitel a někteří učitelé. Rodiče ani žáci se nepodílí na organizaci života ve škole. Škola neudrhuje kontakty s okolím, důraz se klade na zprostředkování informací.

Klimatický typ 2 – škola vedená autokraticky, životu blízkým způsobem. Všechny aktivity vede ředitel a někteří učitelé. Ve školním životě vládne neustálý pohyb, který ovládá vládnoucí skupina. Pořádají se různé akce, zúčastnění jsou pasivní, bez iniciativy – jakýkoli nápad zmaří již v zárodku vládnoucí skupina.

Klimatický typ 3 – škola vedená demokraticky, od života izolujícím způsobem. Jen uvnitř školy panuje pohyb, hledá se dialog mezi učiteli, žáky a rodiči. Negativně je třeba hodnotit nechut' ke kontaktu s jiným než školním prostředím.

Klimatický typ 4 – škola vedená demokraticky, životu blízkým způsobem. Ve škole spolupracují všichni zúčastnění. Vytváří se zde rozmanité podněty k učení. Škola velmi dobře spolupracuje s rodiči. Hledá a využívá nové metody a formy výuky.

1.5.8 Typy klimatu podle autentičnosti chování členů organizace

Otevřené klima školy se vyznačuje energickou a čilou organizací, zajišťováním potřeb všech jednotlivců. Hlavním znakem je autentičnost chování účastníků života školy.

Uzavřené klima školy je charakteristické velkou apatií všech členů. Jejich chování je neautentické, organizace se jeví jako nečinná.

1.5.9 Typy klimatu podle spokojenosti učitelů

Dobrá škola se vyznačuje pracovní spokojeností pedagogů, jejich dobrou integrací v kolektivu, spoluúčasti na procesech rozhodování a plánování. I žáci mají lepší vztahy s pedagogy.

Ve **špatných školách** vedení působí defensivně, má malý přehled. Někdy působí chaoticky.

1.6 ATMOSFÉRA

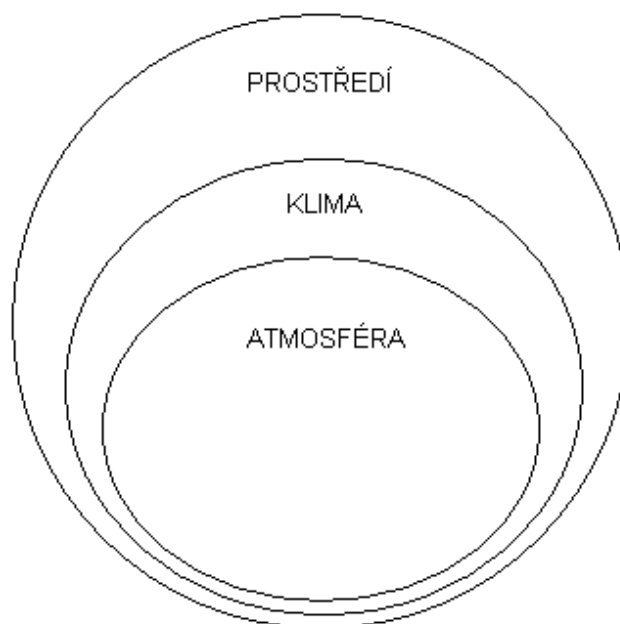
„Termín atmosféra užíváme v nejužším smyslu jako krátkodobé, situačně podmíněné sociální a emoční naladění ve třídě, např. v průběhu jedné hodiny, při zkoušení, písemných pracích, maturitách, před pololetním či závěrečným hodnocením, při závěrečných zkouškách. Jedná se o emočně vypjatější a variabilnější situace, ve kterých širší klima může a nemusí působit. Atmosféra je měnlivá, máme však za to, že její působení je silněji prožíváno.“¹⁹

Od klimatu se atmosféra liší tím, že působí krátkodobě. Je závislá na prostředí a na lidském vnímání. V následujícím grafu naznačujeme vazby mezi výše uváděnými třemi pojmy:

---

¹⁹ LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007, s. 40. ISBN 978-80-7041-980-9.

Graf č. 2: Vazby mezi pojmy prostředí, klima, atmosféra²⁰

2 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ KLIMA ŠKOLY

Které faktory klima školy ovlivňují a jsou v tomto smyslu důležité?

„Budeme-li hovořit o faktorech, půjde o složky a činitele prostředí, které podle jejich povahy můžeme rozlišit na živé a neživé, hmotné a nehmotné, přírodní a kulturní, věcné a činnostní.“²¹

„Podobně přistupovala i R Seebauer (2005) a uvedla, že jako faktory klimatu školy připadají v úvahu: velikost školy a její organizační a kulturní danosti, rozsah požadavků kladených na výkon žáků a učitelů, trvání a intenzita mezilidských vztahů v rámci školy, realizace výuky, čas na aktivity mimo výuku, osobní vztahy, chápání rolí a chování učitelů, představitelů školy, žáků, rodičů, školníků, školní správy atd.“²²

Grecmanová uvádí tyto jednotlivé faktory: *„region, architektura a fyzické prostředí, forma školy, organizační znaky školy, obsah výuky, vyučovací předmět, osobnost učitele, osobnost žáka a vedení školy.“²³*

Klima školy není závislé jen na těchto faktorech, nýbrž na celkové konstelaci, ve které každý z indikátorů působí jednak sám za sebe a jednak ve vzájemných vztazích.

²⁰ LAŠEK, J *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007, s. 41. ISBN 978-80-7041-980-9.

²¹ GRECMANOVÁ, H *Klima školy*. Olomouc : Hanex, 2008, s. 51. ISBN 978-80-7409-010-3.

²² GRECMANOVÁ, H *Klima školy*. Olomouc : Hanex, 2008, s. 52. ISBN 978-80-7409-010-3.

²³ GRECMANOVÁ, H *Klima školy*. Olomouc : Hanex, 2008, s. 52-74. ISBN 978-80-7409-010-3.

Je zřejmé, že faktorů vlivu na klima školy je velké množství a nelze udělat jejich úplný výčet. Z výčtu faktorů, které uvádí Grecmanová, budou zkoumány tyto faktory: architektura a fyzické prostředí, forma školy, organizační znaky školy, osobnost učitele a vedení školy. Tyto faktory jsou uspořádány do skupin nazvaných: všeobecné klimatické faktory, programoví činitelé, rozhodovací činitelé a materiální činitelé.

Z výčtu nejsou zkoumány faktory: region, obsah výuky, vyučovací předmět a osobnost žáka.

2.1 VŠEOBECNÉ KLIMATICKÉ FAKTORY

V rámci všeobecných klimatických faktorů budou sledovány tyto složky: vzájemný respekt, důvěra, vztah ke škole, přínos škole, osobní růst, soudržnost, inovace a adaptace, péče.

„Všechno, k čemu dochází v průběhu výuky, lze označit jako chování třídy či interakci ve třídě. Dochází ke společné činnosti – kooperaci a komunikaci mezi zúčastněnými subjekty.“²⁴

Interakce znamená vzájemné působení lidí. Pedagogická interakce je vzájemné působení učitele a žáka, učitele a žáků, žáků mezi sebou či učitelů mezi sebou, umožňuje nám poznání jejich vzájemných vztahů, společné činnosti, způsobu komunikování i společných výsledků. Jinými slovy je možné říci, že pedagogická interakce probíhá v konkrétním sociálním prostředí, kde aktéři zastávají různé sociální role.

Jako mají velký význam vztahy mezi učiteli a žáky, stejný důraz klademe na vztahy mezi žáky navzájem. Kvalita těchto vztahů má velký vliv na učení i celkový rozvoj žáků. Žáci, kteří se nacházejí ve zdravých vztazích s ostatními vrstevníky, čímž myslíme kamarádství, upřímnost, vzájemnou podporu, pomoc atd. se dle našeho názoru vyznačují pozitivním sebepojetím, lepšími studijními výsledky i kladnějším vztahem ke škole.

Osobnost učitele má velký vliv na vytváření příznivých vztahů ve skupině a jejího klimatu.

Učitel má mít především zájem o vytvoření a udržování soudržnosti třídy, vést žáky k vzájemné spolupráci a pochopení. Učitel přichází do kontaktu i s učitelským sborem a vedením školy, což hraje v pedagogické interakci velkou roli. Ředitel může svým přístupem, chováním i konáním ovlivnit aktivitu a kvalitu pracovní činnosti celého učitelského sboru. Ředitelova činnost má vliv na učitele, žáky, rodiče a chod celé školy.

Přínos škole – tato složka zkoumá pocit respondenta, zda se s ním ve škole počítá a jsou jeho názory vyslyšeny.

Osobní růst – zkoumá pocit respondenta, zda se vzdělává a rozvíjí, aby přinášel nové podněty.

Soudržnost – zkoumá pocit vzájemné spolupráce a pozitivního přijímání respondenta.

---

²⁴ PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 2. vyd. Praha: Portál, 2002. s.215. ISBN 80- 7178-631-4.

Inovace a adaptace – zkoumá pocit povzbuzování k inovacím a kreativitě a adaptaci potřebám školy.

Péče – zkoumá pocit užitečnosti respondenta a starostlivosti o něj.

2.2 PROGRAMOVÍ ČINITELÉ

Tento faktor bude zkoumat tyto složky: aktivní sebevzdělávání, individuální přístup, podpora, pravidla, odměny.

Patří sem podpora samostudia, poskytování vhodných studijních materiálů příležitosti k praktickému využití toho, co se žáci naučí.

V těchto činitelích je dále zařazen zájem o vzdělání, umět si organizovat čas pro vzdělávání, samostatně získávat a zpracovávat informace, volit správný postup při plnění zadaných úkolů.

Proces učení je proces individuální, proto je třeba, aby byla podporována individualita, zvláštní schopnosti každého žáka.

„Důležitou složkou klimatu je také to, jak účastníci dění ve třídě vnímají hodnocení. Nejde jen o způsob, jakým vlastně učitel reaguje na práci žáků. Co je hodnocení, chápeme všichni, ale zároveň jsme schopni naplnit tento pojem velmi odlišnou praktickou aplikací ve své školní třídě.“²⁵

Pojem hodnocení se vztahuje k jakékoli činnosti, která má posuzovat výkony žáků.

„Domnívám se, že učitelé nepovažují hodnocení za důležité a často na něj zapomínají. Přitom ono hodnocení není jenom ohodnocením produktu žákovy práce, nýbrž se může stát důležitým nástrojem, jak suportivně ovlivňovat třídní klima.“²⁶

Žák by měl znát kritéria hodnocení, které jsou stanoveny pro jeho úspěch. Je nutné, aby byli žáci informováni o charakteru hodnotících činností. Učitel musí také dobře promyslet, jak nejlépe vybrat, připravit a realizovat příslušné hodnotící činnosti.

2.3 ČINITELÉ ROZHODOVÁNÍ

V rámci činitelů rozhodování budou sledovány tyto složky: dovednost řešit problémy, konflikty, efektivní komunikace, odpovědnost, efektivní strategie vyučování, schopnost plánovat.

Dovednost řešit problémy – postup, který začíná rozpoznáním a uvědoměním si problému.

Pokračuje analýzou problému, konfrontováním s dosavadními zkušenostmi při řešení obdob-

---

²⁵ ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha : Grada Publishing, 2010, s. 57. ISBN 978-80-247-2742-4.

²⁶ ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha : Grada Publishing, 2010, s. 58. ISBN 978-80-247-2742-4.

ných problémů, hledáním vhodného postupu, vlastním řešením, kontrolou průběhu a výsledku řešení. V této složce je zkoumán pocit respondenta, že problémy otevřeně řeší, jsou prověřena různá řešení a podněty žáků jsou vyslyšeny.

Procesy uvnitř školy mají charakter interakční (kooperace), ale také charakter opačný (konkurence, rivalita, konflikty). Tyto procesy sledujeme mezi žáky a učiteli, mezi žáky navzájem a mezi učiteli navzájem. Všechny tyto procesy jsou úzce spjaty se systémem komunikace.

„Komunikace, k níž dochází při vyučování, je dle odborné literatury označována jako pedagogická komunikace. Subjektem komunikace je na jedné straně učitel jako jednotlivec a proti němu se nachází třída žáků, tedy početnější skupina subjektů, často v počtu kolem dvaceti pěti žáků, z toho plyne, že učitel při komunikaci s žáky ve výuce často nemá dostatečný prostor na to, aby mohl komunikovat s každým žákem zvlášť, ale musí se při své komunikaci orientovat na všechny žáky jako na celek.“²⁷

„Ředitel, který umožní učitelům účastnit se na rozhodování o životě školy, přispívá k vytváření pozitivního školního klimatu. Spoluúčast učitele na rozhodování o životě školy se může projevat v možnosti učitelů svobodně se vyjadřovat k různým otázkám, podílet se na důležitých rozhodnutích, realizovat vlastní nápady, účastnit se tvorby rozvrhu hodin, ovlivňovat nákup nových pomůcek, odmítnout při hlasování návrh vedení atd.“²⁸

„Jednotlivé situace se snaží ředitel posuzovat objektivně a spravedlivě, ovšem se zřetelem na jejich specifické zvláštnosti. Dá se tedy říci, že má vždy před očima individuální případ. Někdy se může dokonce stát, že se musí rozhodovat mezi spravedlivým a lidským posouzením situace. Ale i tehdy usiluje svým řešením se ke spravedlnosti přiblížit.“²⁹

Výuka je forma cílevědomého a systematického vzdělávání a výchovy, je naplňována vzájemnou interakcí učitele a žáků. Výběr vhodné metody, strategie či techniky výuky je důležitým úkolem učitele. Metoda je prostředkem pro dosažení cíle, má být efektivní a odpovídat podmínkám práce a pomůckám, které má učitel k dispozici.

„Jednou z nejdůležitějších činností učitele je výuka, kterou realizuje různými způsoby, metodami a aktivitami. Konstatování, že jím zvolené způsoby by měly být pro žáky zajímavé, užitečné a zábavné má svou oporu v poznání, že pouze takové působí pozitivně na klima ve třídě.“³⁰

---

²⁷ PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 2. vyd. Praha: Portál, 2002. 488s. ISBN 80-7178-631-4.

²⁸ ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 155. ISBN 978-80-247-2742-4.

²⁹ ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 156. ISBN 978-80-247-2742-4.

³⁰ ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada Publishing, 2010, s. 28. ISBN 978-80-247-2742-4.

2.4 MATERIÁLNÍ ČINITELÉ

V rámci materiálních činitelů budou sledovány tyto složky: materiální zajištění, podpůrný systém, vhodné zázemí školy.

Geografické prostředí určuje v jisté míře architekturu a fyzické prostředí školy. To vše pak působí na chování lidí.

Školní prostředí, které je moderně vybavené, esteticky vyzdobené, čisté s vhodně vybaveným nábytkem má příznivý vliv na učení žáků a vztahy mezi žáky, ovlivňuje vzájemné chování pedagogů, vyvolává spokojenost, pocit jistoty a podporuje důvěryhodné klima.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUM KLIMATU ŠKOLY NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH

V praktické části jsme se zaměřili na průzkum variant klimatu školy Středního odborného učiliště, Čáslav a Střední zemědělské školy Čáslav, který byl proveden pomocí dotazníku. Respondenty byli žáci, učitelé a rodiče žáků.

Žáci vyplňovali dotazník v průběhu běžného vyučovacího dne, během hodin teoretického vyučování. Bereme v úvahu, že odpovědi žáků mohly být částečně ovlivněny aktuálními podmínkami daného dne. Učitelé vyplňovali dotazník během běžného vyučovacího dne, v průběhu volných hodin. Rodičům byly dotazníky doručeny v době třídních schůzek nebo bezprostředně po nich.

3.1 CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

3.1.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem je deskripce klimatu školy na dvou středních školách z pohledu žáků, rodičů a učitelů.

3.1.2 Dílčí cíle

Dílčí cíl 1) Zjistit hodnoty klimatických faktorů a složek, jak je udávají jednotlivé skupiny respondentů na SOU Čáslav.

Dílčí cíl 2) Zjistit odchylky v hodnocení současného aktuálního stavu a preferovaného stavu podle jednotlivých skupin respondentů na SOU Čáslav.

Dílčí cíl 3) Zjistit hodnoty klimatických faktorů a složek, jak je udávají jednotlivé skupiny respondentů na SZeŠ Čáslav.

Dílčí cíl 4) Zjistit odchylky v hodnocení současného aktuálního stavu a preferovaného stavu podle jednotlivých skupin respondentů na SZeŠ Čáslav.

3.2 METODA VÝZKUMU

Ve výzkumné části jsme pro získání informací použili dotazníkovou metodu. Výzkumným nástrojem je dotazník.

Je využit dotazník vytvořený Robertem S. Foxem a početným kolektivem jeho spolupracovníků – Dotazník CFK Ltd. – profil klimatu školy, který upravil Robert Čapek. *„Je rozdělen do čtyř částí, které mohou být použity i postupně a nemusí se také nutně vždy používat každá část. Jak Fox uvádí, může ho vyplnit student, učitel, rodič, sekretářka nebo ekonomka školy, správce nebo školník či jiný zaměstnanec školy.“*³¹

*„Nástroj ukazuje kvalitu různých faktorů a také je měřítkem, podle kterého mohou jednotlivé školy měřit změnu klimatu. Obsah tohoto dotazníku tvoří vždy pět ukazatelů pro každý klimatický faktor a složku. Každá odpověď na výrok je obodována a celá složka pak přinese součty v části „tak to je“ a v části „tak by to mělo být“.*³²

V dotazníku jsme upravili ve všeobecných klimatických faktorech, ve složce „Přínos škole“ výrok číslo 3, podle podmínek ve zkoumaných školách.

3.3 POSTUP ZÍSKÁNÍ DAT

Realizaci výzkumu na SOU Čáslav autorka prováděla sama. O realizaci průzkumu na SZeŠ Čáslav jsme požádali vedení školy, které nám vyšlo vstříc.

Nejprve byli o vyplnění dotazníku požádáni učitelé, kteří byli zároveň informováni o účelu průzkumu. Žákům byl dotazník rozdán v hodinách teoretického vyučování příslušnými učiteli. Učitelé umožnili žákům vyplnit dotazník v době výuky. Všem respondentům byl poskytnut dostatek času na jeho vyplnění. Žákům byl vysvětlen účel daného dotazníku. Rodičům byl dotazník rozdán na třídních schůzkách, kde byli informováni o jeho účelu a požádáni o jeho vyplnění. Odevzdání dotazníků měli rodiče realizovat prostřednictvím žáků do stanoveného termínu. Dotazník byl vyplňován anonymně.

---

³¹ ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima. Praha : Grada Publishing, 2010, s. 230. ISBN 978-80-247-2742-4.*

³² ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima. Praha : Grada Publishing, 2010, s. 28. ISBN 978-80-247-2742-4.*

Respondenti odpovídali na každý výrok, tím, že zapsali do dotazníku číselnou hodnotu, která odpovídala jejich názoru: Téměř nikdy 1 bod

Občas 2 body

Často 3 body

Téměř vždy 4 body

Bylo sečteno hodnocení jednotlivých respondentů za každou kategorii. Pět otázek pro každou kategorii znamená maximálně 20 bodů a minimálně 5 bodů. V každé kategorii byl vypočítán průměr ze získaných hodnot. Výsledky byly zpracovány do tabulky.

3.4 STANOVENÍ VÝZKUMNÉHO VZORKU

Výzkumným vzorkem jsou žáci 2. a 3. ročníků, rodiče dotazovaných žáků a učitelé. Zvoleni byli žáci 2. a 3. ročníků, neboť předpokládáme, že žáci 1. ročníků navštěvovali školu krátkou dobu na to, aby se stali respondenty, kteří jsou schopni odpovědět na všechny otázky z dotazníku. Žáci 4. ročníku existují pouze na jedné ze zkoumaných škol, a proto by tato volba také nebyla vhodná.

Tabulka č. 1 : Respondenti dotazníkového šetření na SOU Čáslav

	Počet oslovených	Počet zúčastněných	% zastoupení
Žáci	80	71	89%
Učitelé	20	20	100%
Rodiče	80	56	70%
Celkem	180	147	Průměr 86%

Na SOU Čáslav se výzkumu zúčastnilo 71 žáků z celkového počtu 80. Důvodem byly vysoké absence. Z celkového počtu 80 rodičů vyplnilo dotazník 56. Někteří rodiče dotazník odmítli nebo nedodali. Z celkového počtu 20 učitelů vyplnili dotazník všichni.

Tabulka č. 2 : Respondenti dotazníkového šetření na SZeŠ Čáslav

	Počet oslovených	Počet zúčastněných	% zastoupení
Žáci	80	68	85%
Učitelé	20	16	80%
Rodiče	80	51	64%
Celkem	180	135	Průměr 76%

Na SZeŠ Čáslav se výzkumu zúčastnilo 68 žáků z celkového počtu 80. Důvodem byly vysoké absence. Z celkového počtu 80 rodičů vyplnilo dotazník 51. Někteří rodiče dotazník odmítli nebo nedodali. Z celkového počtu 20 učitelů vyplnilo dotazník 16. Někteří učitelé dotazník nedodali.

3.5 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT

Bylo sečteno hodnocení jednotlivých respondentů za každou kategorii. Pět otázek pro každou kategorii znamená maximálně 20 bodů a minimálně 5 bodů. V každé kategorii byl vypočítán průměr ze získaných hodnot. Výsledky byly zpracovány do tabulky, kde jsou vypočteny průměry ze získaných hodnot v dotaznících.

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU

4.1 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

4.1.1 Dílčí cíl 1

Popisovali jsme úroveň klimatu školy z pohledu žáků, rodičů a učitelů SOU Čáslav. U každé složky byl vypočítán průměr ze získaných dat od respondentů. Vypočtené průměrné hodnoty jsou uvedeny v tabulce. V prvním sloupci je uveden aktuální stav „je to tak“, ve druhém sloupci je uveden preferovaný stav „mělo by to tak být“. Z uvedených hodnot je ve třetím sloupci vypočten rozdíl, který vyjadřuje disproporce v jednotlivých složkách mezi aktuálním a preferovaným stavem. Rozdíl je uváděn v absolutní hodnotě.

Tabulka č. 3: Odpovědi žáků na dotazník

	Je to tak	Mělo by to tak být	Rozdíl
Všeobecné klimatické faktory			
Vzájemný respekt	11,06	19,10	8,04
Důvěra	11,12	19,06	7,94
Vztah ke škole	9,06	17,51	8,45
Přínos školy	15,12	18,11	2,99
Osobní růst	11,10	16,30	4,90
Soudržnost	14,06	19,10	5,04
Inovace a adaptace	12,17	19,10	6,93
Péče	11,06	19,00	7,94
Programoví činitelé			
Aktivní sebevzdělávání	13,21	18,06	4,85
Individuální přístup	11,06	17,09	6,03
Podpora	12,32	19,06	6,74
Pravidla	13,10	19,06	5,96
Odměny	12,10	18,02	5,92
Činitelé rozhodování			
Dovednost řešit problémy	10,12	18,06	7,94
Konflikty	12,20	18,06	5,86
Efektivní komunikace	17,06	19,20	2,14
Odpovědnost	9,54	17,65	8,11
Efektivní strategie vyučování	15,32	19,45	4,13
Schopnost plánovat budoucnost	12,78	17,32	4,54
Materiální činitelé			
Materiální zajištění	14,11	19,23	7,34
Podpůrný systém	9,76	17,10	7,34
Vhodné zázemí školy	11,25	17,87	6,62

V tabulce jsou v prvním sloupci číselné hodnoty, které vyjadřují, jak vnímají respondenti aktuální klima školy. Rozsah hodnot, který mohli respondenti volit je od hodnoty 5 do maximální hodnoty 20. Žáci udávají nejnižší hodnotu složce vztah ke škole – 9,06, což svědčí o tom, že žáci nemají dobrý vztah ke škole, ve škole není podporován dobrý vztah žáků ke vzdělávání, které tam probíhá. Žáci ve škole nepracují rádi a nejsou spokojeni s přístupem k nim ze strany školy, mají špatnou zkušenost se školou nebo malou úspěšnost výsledků, či se ve škole cítí špatně. Zde je také vliv toho, že respondenty byli žáci ze školy, kde se vyučují obory kategorie E a H, tedy v kategoriích nižší úrovně vzdělávání. Tito žáci často nejsou příliš motivováni k získání vzdělání, nevidí v získání vlastního vzdělání cíl, jsou ve škole někdy z donucení nebo provozují záškoláctví. Další složka s nízkou hodnotou je odpovědnost. Ta ukazuje, že žáci mají minimální vliv na školní rozhodnutí, která je přímo ovlivňují. Žáci se nezúčastní školního plánování. Třetí složkou, která je mezi nejnižšími hodnotami je podpůrný systém, což vypovídá o tom, že vzdělávací materiály, didaktické prostředky a další potřebné vybavení nejsou snadno žáky dostupné. To samozřejmě souvisí s pravidly financování škol. Střední školy mají minimum financí na pomůcky a učební materiály pro žáky, proto je žákům nemožno poskytovat. V předchozích několika letech byl tento požadavek částečně pokryt z projektu z OPVK, ale jen pro 4 obory vzdělání z celkových 9 oborů a to již dnes platí jen okrajově.

V tabulce najdeme ve vysokých hodnotách i kladné hodnocení aktuálního klimatu školy. Žáci udali nejvyšší hodnotu složce efektivní komunikace – 17,06. Z této hodnoty je zřejmé, že žáci mají možnost mluvit ve škole s kýmkoli a bez rizika osočování, vědí, co se od nich chce, z jejich pohledu je komunikace věcná, zaměřená na podstatu sdělení a je možná i otevřená diskuse mezi žáky a učiteli či vedením školy. Žáci i učitelé se navzájem správně chápou a mluví mezi sebou srozumitelně, dovedou otevřeně mluvit i o nepříjemných věcech. Další složka s vysokou hodnotou je přínos školy tzn., že pocítují možnost sdělovat své nápady ve škole přispět svými názory. Třetí složka s vysokou hodnotou je efektivní strategie vyučování. Žáci posuzují, že učitelé používají během vyučování různé výukové strategie, které jim pomáhají správně porozumět vyučovaným tématům. Učitelé sledují porozumění tématům, eventuálně používají jiné nové inovativní metody výuky. K tomuto stavu pomohl projekt z OPVK s názvem Inovace a modernizace výuky s využitím ICT, který byl realizován na škole před 2 lety. Učitelé v rámci projektu absolvovali školení v moderních výukových metodách a nyní je uplatňují ve výuce. Díky projektu je využívána moderní výuka s interaktivní tabulí a inovativní metody a formy vzdělávání.

Tabulka č. 4: Odpovědi učitelů na dotazník

	Je to tak	Mělo by to tak být	Rozdíl
Všeobecné klimatické faktory			
Vzájemný respekt	15,67	18,97	3,30
Důvěra	12,93	18,06	5,13
Vztah ke škole	13,87	19,44	5,57
Přínos školy	15,66	18,98	3,32
Osobní růst	12,90	18,94	6,04
Soudržnost	15,87	19,45	3,58
Inovace a adaptace	16,45	19,45	2,91
Péče	14,85	19,34	4,49
Programoví činitelé			
Aktivní sebevzdělávání	14,87	19,11	4,24
Individuální přístup	16,67	18,54	1,87
Podpora	15,77	19,20	3,43
Pravidla	15,67	19,32	3,65
Odměny	15,54	18,45	2,91
Činitelé rozhodování			
Dovednost řešit problémy	17,23	19,76	2,53
Konflikty	16,76	19,20	2,44
Efektivní komunikace	17,87	19,06	1,19
Odpovědnost	12,85	18,67	5,82
Efektivní strategie vyučování	18,76	19,20	0,44
Schopnost plánovat budoucnost	12,65	19,75	7,1
Materiální činitelé			
Materiální zajištění	17,06	19,45	2,39
Podpůrný systém	12,20	17,06	4,86
Vhodné zázemí školy	11,65	17,45	5,80

U hodnocení učitelů dosahovaly hodnoty složek v hodnocení aktuálního klimatu proti hodnocení žáků vyšších hodnot. Na stupnici nejnižše se umístili složky vhodné zázemí školy, podpůrný systém, které jsou obě z klimatického faktoru Materiální činitelé. Učitelé vnímají, že budova školy má nedostatečné prostory i uspořádání pro současné vzdělávání. Zároveň vybavení není dostačující a moderní podle současného trendu. Nejsou snadno k dispozici nezbytné materiály a didaktické pomůcky. Tento stav souvisí s nedostatkem poskytovaných finančních prostředků na vybavení pro zkvalitnění výuky od zřizovatele. V posledních letech proběhla ve škole modernizace jen části školy díky schváleným projektům z OPVK. Další nejnižší hodnotu v aktuálním klimatu vnímají učitelé schopnost plánovat budoucnost. Zde učitelé vnímají potřebu více se dívat dopředu, realizovat nové nápady a stanovit vizi školy, snažit se, aby škola začala předbíhat dobu.

Nejvyšší hodnotu mají složky efektivní komunikace, dovednost řešit problémy a efektivní strategie vyučování. Všechny tři tyto složky jsou z faktoru Činitelé rozhodování. Výzkum ukázal, že efektivní komunikace a efektivní strategie vyučování jsou pozitivně hodnoceny nejen učiteli, ale i žáky, což vypovídá o tom, že žáci i učitelé si shodně myslí na dobrou komunikaci i současně shodně posuzují efektivitu ve vyučování. Tato dobrá interakce mezi učiteli i žáky je velmi pozitivní. Domníváme se ze strany vedení školy a učitelů, že je ve škole efektivní komunikace velmi dobře nastavena, neboť škola je v současné době zapojena do projektu Rozvoj klíčových kompetencí pedagogických pracovníků a pedagogové absolvovali v několika blocích školení komunikativních dovedností. Pravděpodobně jsou všechny tyto kompetence již uplatňovány v praxi, v jednání učitelů se žáky i učiteli mezi sebou. Zároveň tyto kompetence uplatňuje i vedení školy v pedagogické komunikaci.

Tabulka č. 5: Odpovědi rodičů na dotazník

	Je to tak	Mělo by to tak být	Rozdíl
Všeobecné klimatické faktory			
Vzájemný respekt	14,64	17,12	2,48
Důvěra	11,73	19,45	7,72
Vztah ke škole	11,54	18,76	7,22
Přínos školy	11,54	18,23	6,69
Osobní růst	12,34	17,02	4,68

Soudržnost	13,54	17,87	4,33
Inovace a adaptace	13,92	18,12	4,20
Péče	12,34	19,65	7,31
Programoví činitelé			
Aktivní sebevzdělávání	11,45	18,67	7,22
Individuální přístup	14,67	18,34	3,67
Podpora	10,23	18,98	8,75
Pravidla	11,23	19,01	7,78
Odměny	11,56	18,34	6,78
Činitelé rozhodování			
Dovednost řešit problémy	12,23	19,67	7,44
Konflikty	12,32	19,67	7,35
Efektivní komunikace	12,34	19,54	7,20
Odpovědnost	9,65	18,76	9,11
Efektivní strategie vyučování	13,34	18,67	5,33
Schopnost plánovat budoucnost	9,23	18,56	9,33
Materiální činitelé			
Materiální zajištění	13,06	19,03	5,97
Podpůrný systém	10,34	17,23	6,89
Vhodné zázemí školy	10,06	17,87	7,81

Hodnoty jednotlivých složek u respondentů rodičů byly obecně nejnižší ze všech respondentů. Nejnižší hodnotu má složka schopnost plánovat budoucnost, zde se shodují rodiče s učiteli a vnímají zde potřebu jasné a reálné vize školy a potřebu dobrých nápadů v budoucím rozvoji školy. Další nejnižší hodnotu má složka odpovědnost, zde se rodiče shodují se žáky a vnímají malý podíl na školních rozhodnutích. Třetí nejnižší složkou je vhodné zázemí školy, kde se opět rodiče shodují s učiteli na vnímání budovy školy s nedostatečnými prostory i uspořádáním pro současné vzdělávání. Stejně tak vybavení není dostačující a moderní podle současného trendu.

Nejvýše je hodnocena rodiči složka individuální přístup, která svědčí o tom, že učitelé prokazují před rodiči fakt, že podporují zvláštní schopnosti žáků a naopak respektují individuální nedostatky žáků a jejich potřeby. Jsou také respektovány doporučení z pedagogicko-psychologických poraden, které žáci předložili. Výchovná poradkyně vede kartotéku žáků s těmito doporučeními a koordinuje činnost všech učitelů v této oblasti. Druhou nejvyšší hodnotu přisuzují rodiče vzájemnému respektu. Zde je zřejmé, že rodiče se cítí, že jsou považováni školou za spolupracovníky a že jsou respektováni i méně zdatní žáci. Učitelé se navzájem také respektují a jsou rodiči vnímáni jako spolupracující kolektiv. Třetí nejvyšší složkou v hodnocení je inovace a adaptace. Tady rodiče vnímají, že při realizaci výuky je vidět snaha o adaptaci na příslušné potřeby školy a její žáky. Domníváme se, že tato složka koreluje s pozitivně hodnocenou složkou žáky i učitelé – efektivní strategie vyučování.

Rodiče hodnotí pozitivně odlišné složky než učitelé a žáci, důvodem je pravděpodobně to, že nejsou přímými účastníky vzdělávání a hodnotí klima hlavně podle jednání na třídních schůzkách, podle individuálních jednání s učiteli, výchovnou poradkyní nebo ředitelem školy a zprostředkovaně přes žáky.

4.1.2 Dílčí cíl 2

V tabulkách č. 3, č. 4, č. 5 v prvních dvou sloupcích jsou uvedeny průměrné hodnoty jednotlivých složek aktuálního a preferovaného klimatu jak je ve svých dotaznících uvedli jednotliví respondenti. Odchyly v hodnocení mezi aktuálním stavem klimatu školy a preferovaným stavem jsou vypočteny ve třetím sloupci jako rozdíl zjištěných dvou hodnot. Rozdíl je uváděn v absolutní hodnotě (zde je rozdíl od metodologie Čapka, který hodnoty uvádí se zápornými znaménky - tedy ne v absolutní hodnotě).

V následujících tabulkách jsou uvedeny složky, kde odchyly dosahují nejvyšších hodnot, a tedy v těchto složkách jednotliví respondenti vnímají největší nespokojenost mezi aktuálním stavem a preferovaným stavem.

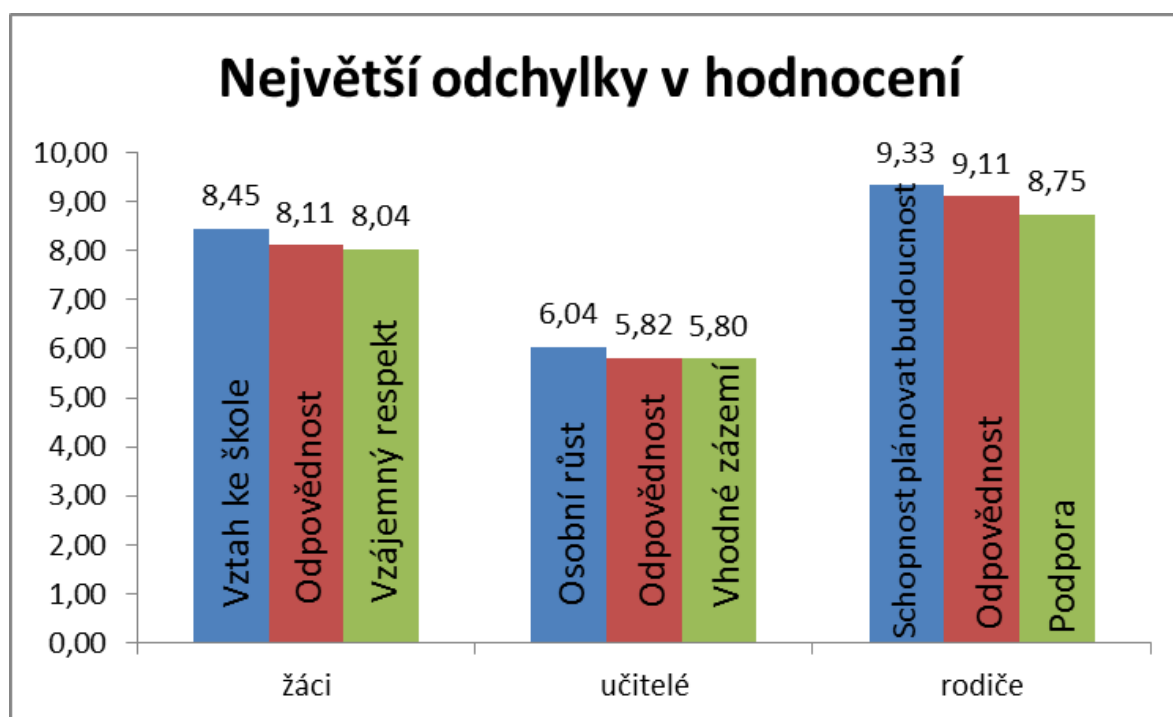
Tabulka č. 6: Složky klimatu s nejvyššími odchylkami na SOU

Respondenti	Nejvyšší rozdíl	Druhý nejvyšší rozdíl	Třetí nejvyšší rozdíl
Žáci	Vztah ke škole	Odpovědnost	Vzájemný respekt
Učitelé	Osobní růst	Odpovědnost	Vhodné zázemí školy
Rodiče	Schopnost plánovat budoucnost	Odpovědnost	Podpora

Tabulka č. 7: Hodnoty složek s nejvyššími odchylkami na SOU

Respondenti	Hodnota nejvyššího rozdílu	Hodnota druhého nejvyššího rozdílu	Hodnota třetího nejvyššího rozdílu
Žáci	8,45	8,11	8,04
Učitelé	6,04	5,82	5,80
Rodiče	9,33	9,11	8,75

Graf č. 3: Největší odchylky v hodnocení aktuálního a preferovaného klimatu na SOU Čáslav

Největší rozdíl u žáků je ve složce vztah ke škole, to můžeme přičítat vlastní sebereflexi žáků a jejich vědomí, že by se měl jejich vztah ke škole zlepšit. Další odchylka je ve složce odpovědnost, což vypovídá o tom, že by žáci rádi měli větší vliv na školní rozhodnutí, která se jich týkají. Dále žáci vnímají potřebu většího vzájemného respektu mezi sebou i mezi žáky i učiteli navzájem.

Učitelé nejvíce preferují osobní růst, což vypovídá o tom, že preferují další vzdělávání a rozvoj. Další odchylka je ve složce odpovědnost, což vypovídá o tom, že by učitelé, stejně jako

žáci i rodiče, měli rádi větší vliv na školní rozhodnutí, která se jich týkají. Dále učitelé vnímají potřebu vhodného zázemí, které by mělo více odpovídat potřebám současných vzdělávacích programů.

Rodiče nejvíce vykazují největší odchylku ve složce schopnost plánovat budoucnost vnímají zde potřebu jasné a reálné vize školy a potřebu dobrých nápadů v budoucím rozvoji školy.

Další odchylka je ve složce odpovědnost, což vypovídá o tom, že by rodiče, stejně jako žáci i učitelé, měli rádi větší vliv na školní rozhodnutí, která se jich týkají. Dále rodiče vykazují velkou odchylku ve složce podpora, která se týká podpory žáků a jejich pomoci se vzděláváním.

V tabulkách a grafu jsou znázorněny odchylky, tak jak je uvedli jednotliví respondenti. Největší odchylky a tedy největší rozdíly mezi aktuálním a preferovaným stavem vnímají a v dotazníku uvedli rodiče, druhé největší odchylky uvádějí žáci a nejmenší odchylky uvádějí učitelé.

4.1.3 Dílčí cíl 3

Popisovali jsme úroveň klimatu školy z pohledu žáků, rodičů a učitelů SZeŠ Čáslav. U každé složky byl vypočítán průměr ze získaných dat od respondentů. Vypočtené průměrné hodnoty jsou uvedeny v tabulce. V prvním sloupci je uveden aktuální stav „je to tak“, ve druhém sloupci je uveden preferovaný stav „mělo by to tak být“. Z uvedených hodnot je ve třetím sloupci vypočten rozdíl, který vyjadřuje disproporce v jednotlivých složkách mezi aktuálním a preferovaným stavem. Rozdíl je uváděn v absolutní hodnotě.

Tabulka č. 8: Odpovědi žáků na dotazník

	Je to tak	Mělo by to tak být	Rozdíl
Všeobecné klimatické faktory			
Vzájemný respekt	14,23	18,10	3,87
Důvěra	15,45	18,41	2,96
Vztah ke škole	12,47	17,56	5,09
Přínos školy	17,02	18,95	1,93
Osobní růst	15,56	16,98	1,42
Soudržnost	16,78	18,06	1,28

Inovace a adaptace	15,23	18,45	3,22
Péče	14,56	18,46	3,90
Programoví činitelé			
Aktivní sebevzdělávání	13,45	18,06	4,61
Individuální přístup	14,23	17,14	2,91
Podpora	13,45	18,04	4,59
Pravidla	15,23	18,45	3,22
Odměny	14,18	17,24	3,06
Činitelé rozhodování			
Dovednost řešit problémy	14,33	18,21	3,88
Konflikty	14,15	17,23	3,08
Efektivní komunikace	13,78	18,54	4,76
Odpovědnost	10,89	17,98	7,09
Efektivní strategie vyučování	11,72	17,33	5,61
Schopnost plánovat budoucnost	11,90	17,23	5,33
Materiální činitelé			
Materiální zajištění	12,45	17,23	4,78
Podpůrný systém	10,78	17,66	6,88
Vhodné zázemí školy	11,45	17,77	6,32

V tabulce jsou v prvním sloupci číselné hodnoty, které vyjadřují, jak vnímají respondenti aktuální klima školy. Rozsah hodnot, který mohli respondenti volit je od hodnoty 5 do maximální hodnoty 20. Žáci udávají nejnižší hodnotu složce podpůrný systém – 10,78, což svědčí o tom, že žáci nemají dobrou pomoc ve škole a podporu ze strany školy ke vzdělávání a iniciativě v něm. Další složka s nízkou hodnotou je odpovědnost. Ta ukazuje, že žáci mají minimální vliv na školní rozhodnutí, která je přímo ovlivňují. Žáci se nezúčastní školního plánování. Třetí složkou, která je mezi nejnižšími hodnotami je vhodné zázemí školy, což vypovídá o tom, že žáci vnímají budovu školy jako nevhodnou, s nedostatečnými prostory i uspořádáním pro současné vzdělávání. Stejně tak vybavení není dostačující a moderní podle současného trendu.

V tabulce najdeme ve vysokých hodnotách i kladné hodnocení aktuálního klimatu školy. Žáci udali nejvyšší hodnotu složce přínos školy – 17,02. Z této hodnoty je zřejmé, že žáci mají možnost uplatnit své nápady ve škole, vědí, že se s nimi a jejich podněty ve škole počítá. Další složka s vysokou hodnotou je soudržnost tzn., že žáci pocítují, že jsou pozitivně přijímáni a cítí se ve škole vítanými. Třetí složka s vysokou hodnotou je důvěra. Žáci posuzují, že učitelé jsou na jejich straně, mohou vyjádřit své názory otevřeně, pokud někdy s učiteli nesouhlasí, počítají s tím, že učitelé budou spravedliví.

Tabulka č. 9: Odpovědi učitelů

	Je to tak	Mělo by to tak být	Rozdíl
Všeobecné klimatické faktory			
Vzájemný respekt	12,54	18,54	6,00
Důvěra	12,54	18,04	5,5
Vztah ke škole	11,75	16,95	4,84
Přínos školy	14,52	18,10	3,58
Osobní růst	12,54	17,12	4,58
Soudržnost	12,01	16,54	4,53
Inovace a adaptace	12,45	18,54	6,09
Péče	12,78	18,70	5,92
Programoví činitelé			
Aktivní sebevzdělávání	12,45	17,13	4,68
Individuální přístup	13,45	17,10	3,65
Podpora	15,75	17,98	2,23
Pravidla	13,78	18,45	4,67
Odměny	14,63	17,10	2,47
Činitelé rozhodování			
Dovednost řešit problémy	15,33	17,10	1,77
Konflikty	14,26	18,10	3,84
Efektivní komunikace	14,26	17,95	3,69
Odpovědnost	11,45	18,10	6,65

Efektivní strategie vyučování	16,14	18,10	1,96
Schopnost plánovat budoucnost	12,75	17,10	4,35
Materiální činitelé			
Materiální zajištění	15,12	18,45	3,33
Podpurný systém	12,78	18,10	5,32
Vhodné zázemí školy	10,87	17,65	6,87

U hodnocení učitelů dosahovaly hodnoty složek v hodnocení aktuálního klimatu proti hodnocení žáků nižších hodnot. Na stupnici nejnižší se umístila složka vhodné zázemí školy. Učitelé vnímají, že budova školy má nedostatečné prostory i uspořádání pro současné vzdělávání. Zároveň vybavení není dostačující a moderní podle současného trendu. Tento stav souvisí s nedostatkem poskytovaných finančních prostředků na vybavení pro zkvalitnění výuky od zřizovatele. Další nejnižší hodnotu v aktuálním klimatu vnímají učitelé odpovědnost. Ta ukazuje, že učitelé mají minimální vliv na školní rozhodnutí, která je přímo ovlivňují. Třetí složkou, která je mezi nejnižšími hodnotami je vztah ke škole, což svědčí o tom, že učitelé nemají dobrý vztah ke škole, ve škole není podporován dobrý vztah učitelů mezi sebou. Učitelé ve škole nepracují rádi a nejsou spokojeni s přístupem k nim ze strany vedení školy, mají špatnou zkušenost se školou nebo se ve škole cítí špatně.

Nejvyšší hodnotu má složka efektivní strategie vyučování. Učitelé posuzují, že používají během vyučování různé výukové strategie, které jim umožňují, aby žáci správně porozuměli vyučovaným tématům. Učitelé sledují nové inovativní metody výuky a metody aktivního vyučování. Druhá nejvyšší hodnota je u složky podpora, která se týká podpory žáků a jejich pomoci se vzděláváním. Třetí nejvyšší složku vnímají učitelé složku dovednost řešit problémy. Problémy se v této škole otevřeně řeší, hledají se různé cesty řešení. Názory žáků při snaze o řešení problémů jsou vítány. Problémy se ve škole neskrývají.

Tabulka č. 10: Odpovědi rodičů

	Je to tak	Mělo by to tak být	Rozdíl
Všeobecné klimatické faktory			
Vzájemný respekt	12,16	17,05	4,89
Důvěra	12,45	17,32	4,87
Vztah ke škole	11,45	17,10	5,65

Přínos škoie	11,87	17,09	5,22
Osobní růst	11,56	17,40	5,84
Soudržnost	11,45	17,12	5,67
Inovace a adaptace	12,78	17,65	4,87
Péče	13,45	18,06	4,61
Programoví činitelé			
Aktivní sebevzdělávání	11,98	17,36	5,38
Individuální přístup	13,95	17,65	3,70
Podpora	13,46	17,98	4,52
Pravidla	11,95	18,06	6,11
Odměny	11,45	17,06	5,61
Činitelé rozhodování			
Dovednost řešit problémy	12,89	18,45	5,56
Konflikty	12,56	18,06	5,50
Efektivní komunikace	12,45	18,06	5,61
Odpovědnost	10,78	17,02	6,24
Efektivní strategie vyučování	14,12	18,33	4,21
Schopnost plánovat budoucnost	11,23	18,10	6,87
Materiální činitelé			
Materiální zajištění	13,06	17,46	4,40
Podpůrný systém	12,56	17,98	5,24
Vhodné zázemí školy	10,68	17,06	6,38

Nejniže jsou hodnoceny složky vhodné zázemí školy, odpovědnost a schopnost plánovat budoucnost.

U hodnocení učitelů dosahovaly hodnoty složek v hodnocení aktuálního klimatu proti hodnocení žáků a učitelů nižších hodnot. Na stupnici nejniže se umístila složka vhodné zázemí školy. Rodiče vnímají, že budova školy má nedostatečné prostory i uspořádání pro současné vzdělávání. Zároveň vybavení není dostačující a moderní podle současného trendu. Tento

stav souvisí s nedostatkem poskytovaných finančních prostředků na vybavení pro zkvalitnění výuky od zřizovatele. Další nejnižší hodnotu v aktuálním klimatu vnímají rodiče odpovědnost. Ta ukazuje, že učitelé mají minimální vliv na školní rozhodnutí, která je přímo ovlivňují. Třetí nejnižší hodnotu v aktuálním klimatu vnímají rodiče schopnost plánovat budoucnost. Zde rodiče vnímají potřebu více se dívat dopředu, realizovat nové nápady a stanovit vizi školy, snažit se, aby škola začala předbíhat dobu.

Nejvyšší hodnotu má složka efektivní strategie vyučování. Rodiče posuzují, že při vyučování jsou používány dobré výukové strategie, které umožňují, aby žáci správně porozuměli vyučovaným tématům. Tuto složku vnímají rodiče pravděpodobně zprostředkovaně přes reference žáků. Druhou nejvyšší složku vnímají rodiče individuální přístup, která svědčí o tom, že učitelé prokazují před rodiči fakt, že mají k žákům individuální přístup a že podporují zvláštní schopnosti žáků a naopak respektují individuální nedostatky žáků a jejich potřeby.

Třetí nejvyšší hodnota je u složky podpora, která se týká podpory žáků a jejich pomoci se vzděláváním.

Výzkum ukázal, že je pozitivně hodnocena efektivní strategie vyučování rodiči i učiteli, což vypovídá o tom, že shodně posuzují efektivitu ve vyučování. Shodně uvádějí učitelé, rodiče i žáci nejnižší hodnoty u složky vhodné zázemí školy (u rodičů i učitelů je nejnižší, u žáků třetí nejnižší), což pravděpodobně souvisí s faktem, že školní budova je již zastaralá bez modernizace a s nedostatkem poskytovaných finančních prostředků na vybavení pro zkvalitnění výuky.

4.1.4 Dílčí cíl 4

V tabulkách č. 8, č. 9, č. 10 v prvních dvou sloupcích jsou uvedeny průměrné hodnoty jednotlivých složek aktuálního a preferovaného klimatu jak je ve svých dotaznících uvedli jednotliví respondenti. Odchytky v hodnocení mezi aktuálním stavem klimatu školy a preferovaným stavem jsou vypočteny ve třetím sloupci jako rozdíl zjištěných dvou hodnot. Rozdíl je uváděn v absolutní hodnotě (zde je rozdíl od metodologie Čapka, který hodnoty uvádí se zápornými znaménky - tedy ne v absolutní hodnotě).

V následujících tabulkách jsou uvedeny složky, kde odchytky dosahují nejvyšších hodnot, a tedy v těchto složkách jednotliví respondenti vnímají největší nespokojenost mezi aktuálním stavem a preferovaným stavem.

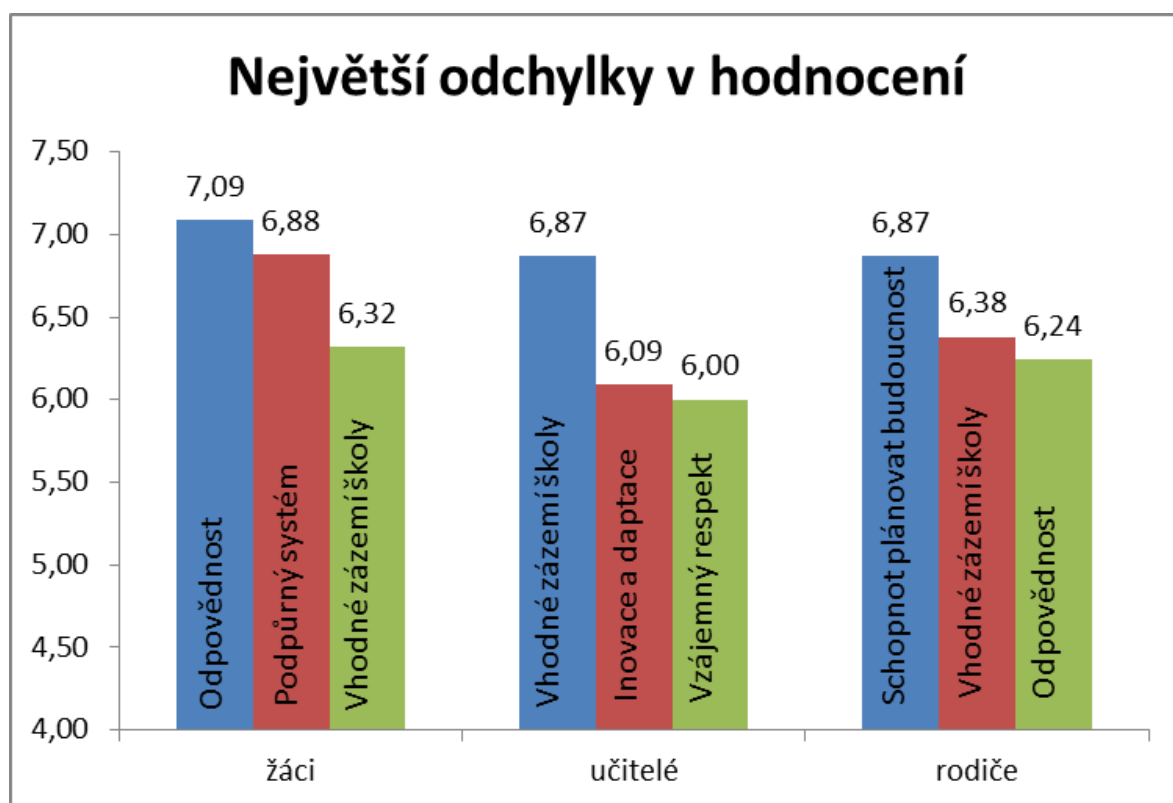
Tabulka č. 11: Složky klimatu s nejvyššími odchylkami na SZeŠ

Respondenti	Nejvyšší rozdíl	Druhý nejvyšší rozdíl	Třetí nejvyšší rozdíl
Žáci	Odpovědnost	Podpůrný systém	Vhodné zázemí školy
Učitelé	Vhodné zázemí školy	Inovace a adaptace	Vzájemný respekt
Rodiče	Schopnost plánovat budoucnost	Vhodné zázemí školy	Odpovědnost

Tabulka č. 12: Hodnoty složek s nejvyššími hodnotami na SZeŠ

Respondenti	Hodnota nejvyššího rozdílu	Hodnota druhého nejvyššího rozdílu	Hodnota třetího nejvyššího rozdílu
Žáci	7,09	6,88	6,32
Učitelé	6,87	6,09	6,00
Rodiče	6,87	6,38	6,24

Graf č. 4 Největší odchylky v hodnocení aktuálního a preferovaného klimatu na SZeŠ Čáslav

U žáků je zřejmé, že největší odchylky, které uvádějí spolu souvisejí. Žáci se nemohou podílet na rozhodování o zázemí školy, o tom, jaké didaktické nástroje a pomůcky školy má. Vhodné zázemí školy souvisí s podpůrným systémem, který také uvádějí. Podpůrný systém tvoří prostory a vybavení pro zkvalitnění výuky.

Učitelé nejvíce preferují vhodné zázemí školy, což vypovídá o požadavku, aby budova školy měla prostory a uspořádání vhodné pro vzdělávací program. Další odchylka je ve složce vzájemný respekt, což vypovídá o tom, že by učitelé rádi zlepšili respekt od žáků i rodičů a mezi sebou navzájem.

Rodiče nejvíce vykazují největší odchylku ve složce schopnost plánovat budoucnost. Vnímají zde potřebu jasné a reálné vize školy a potřebu dobrých nápadů v budoucím rozvoji školy.

Dále rodiče vykazují velkou odchylku ve složce vhodné zázemí školy, které by mělo více odpovídat potřebám současných vzdělávacích programů. Další odchylka je ve složce odpovědnost, což vypovídá o tom, že by rodiče, stejně jako žáci i učitelé, měli rádi větší vliv na školní rozhodnutí, která se jich týkají.

5 ZÁVĚR

Výzkum klimatu školy byl proveden na dvou středních školách v Čáslavi. Respondenty dotazníkového šetření byli žáci, učitelé a rodiče žáků. Celkem bylo osloveno 282 respondentů. Každý respondent odpovídal na 110 výroků a přiřazoval dle svého názoru každé složce číselnou hodnotu. Získána data byla uvedena v tabulkách, kde jednotlivé faktory a jejich složky vykazují hodnoty podle způsobu vnímání klimatu dotazovanými. Nejnižší hodnoty vypovídají o neuspokojivém hodnocení, čím více se hodnoty zvyšují, tím respondent vyjadřuje pozitivní vnímání.

Druhým sledovaným okruhem byla polarita aktuální a preferované podoby klimatu. Aktuální podoba se zpravidla liší od preferované, neboť málokdo je spokojen se současným stavem. Vypočtené rozdíly z hodnot aktuálního a preferovaného klimatu ukazují, kde si přejí jednotlivé skupiny změnit klima. Největší odchylky poukazují, kde je největší nesoulad a potřeba změny. Na základě této analýzy se ukázaly faktory, které je třeba pozitivně ovlivňovat, aby se aktéři cítili ve škole lépe.

Vyhodnocení první školy

Na SOU z výsledků výzkumu vyplynulo, že žáci vykazovali nejnižší hodnotu u vztahu ke škole. Učitelům chybí vhodné zázemí školy. Tuto složku hodnotí shodně rodiče, i když až jako třetí nejnižší. Nejnižší složku hodnotí rodiče schopnost plánovat budoucnost.

Největší důležitost změny je požadována u vztahu ke škole od žáků, u osobního růstu u učitelů a u složky podpora u rodičů.

Nejlépe jsou hodnoceny tyto složky. Efektivní komunikace od žáků i učitelů a individuální přístup od rodičů.

Z následujících poznatků, která jsou podložena výzkumnými zjištěními, navrhuje tato doporučení pro SOU:

1) Zlepšit vztah žáků ke škole.

- zatraktivněním výuky – jednou z možností může být časté využívání výuky v multimediální učebně, větší zařazení pokusů a ukázek do výuky
- větší uplatnění metod skupinové práce, více žáky aktivizovat
- podporovat účast v odborných soutěžích
- medializovat úspěchy žáků v regionálním tisku a vyjadřovat žákům uznání
- uspořádat besedy pro žáky s bývalými úspěšnými absolventy
- zajistit exkurze ve firmách

2) Zlepšit zázemí školy.

- doplnit vhodné vybavení pro výuku
- modernizovat učebny odborného výcviku
- modernizovat vybavení učeben ICT technikou
- podat nové projektové žádosti na vybavení školy

3) Vytvořit novou aktuální vizi školy rodičům prostřednictvím všech dostupných zdrojů a informačních kanálů např. webové stránky školy, informační tabule školy, zpravodaj města apod.

4) Podporovat osobní růst učitelů

- kurzy zaměřenými na prohlubování znalostí v oboru
- dálkovými e - learningovými kurzy
- kurzy zaměřenými na zvyšování pedagogických kompetencí
- spoluprací s partnery školy a setkáváním s učiteli z partnerských škol
- videoukázky příkladů dobré praxe

4) U složek, které dopadly nejlépe podporovat nadále tento stav podporovat efektivní komunikaci a individuální přístup k žákům.

- pokračovat v kurzu pro učitele na rozvoj komunikativních dovedností
- organizovat setkání učitelů pro udržování příznivé atmosféry v kolektivu
- otevřeně komunikovat a podporovat dobré vztahy mezi všemi zúčastněnými stranami
- z kontaktu se žáky, rodiči i učiteli by mělo zkoumat návrhy a připomínky, vyhodnotit je a využít jako další podněty k fungování školy

Na základě výzkumných šetření se ukazuje, že klima této školy se blíží progresivnímu, osobnostně orientovanému typu vůči žákům a jako špatná škola podle spokojenosti učitelů, hlavně z hlediska nedostatku jejich osobního rozvoje.

Vyhodnocení druhé školy

Na SZeŠ z výsledků výzkumu vyplynulo, že žáci vykazovali nejnižší hodnotu u složky podpůrný systém. Učitelům i rodičům, kteří se zde na hodnocení vzácně shodují, chybí vhodné zázemí školy. Obě tyto složky jsou z faktoru materiální činitelé.

Největší důležitost změny je požadována u složky odpovědnost od žáků, u vhodného zázemí školy, od učitelů a u složky schopnost plánovat budoucnost od rodičů.

Nejlépe jsou hodnoceny složky přínos škoře od žáků a efektivní strategie vyučování od učitelů a rodičů, opět zde se v hodnocení shodují.

Z následujících poznatků, která jsou podložena výzkumnými zjištěními, navrhujeme tato doporučení pro SZeŠ:

1) Zlepšit podpůrný systém pro vzdělávání.

- zajistit dostatek a dostupnost potřebných vzdělávacích materiálů
- zajistit vybavení pro zkvalitnění výuky
- získat prostředky z projektů pro možnost nákupu výukových materiálů

2) Zlepšit zázemí školy.

- doplnit vhodné vybavení pro výuku
- modernizovat učebny odborného výcviku
- modernizovat vybavení učeben ICT technikou
- podat nové projektové žádosti na vybavení školy

3) Zvýšit podíl odpovědnosti žáků na vzdělávání

- umožnit žákům mít vliv vyjádřit se ke školním rozhodnutím
- umožnit žákům kandidovat do školské rady

4) Vytvořit novou aktuální vizi školy rodičům prostřednictvím všech dostupných zdrojů a informačních kanálů např. webové stránky školy, informační tabule školy, zpravodaj města apod.

5) U složek, které dopadly nejlépe podporovat nadále tento stav, tedy přínos škole a efektivní strategii vyučování.

- umožnit žákům vyjádřit své názory a nápady
- důležitá rozhodnutí prodiskutovávat v Radě školy
- používat efektivní výukové strategie, které umožňují, aby žáci správně porozuměli výuce

Na základě výzkumných šetření se ukazuje, že klima této školy se blíží progresivnímu, osobnostně orientovanému typu vůči žákům a jako dobrá škola podle spokojenosti učitelů.

Celkové vyhodnocení

Je možné konstatovat, že klima jsou na obou školách podobná. Shodně uvádějí respondenti na obou školách nejnižší hodnoty u složky vhodné zázemí školy, což pravděpodobně souvisí s faktem, že školní budovy jsou již zastaralé, a s nedostatkem poskytovaných finančních prostředků na modernizaci učeben a nákup vybavení pro zkvalitnění výuky. Tato významně podobná hodnocení by mohla naznačovat trend v regionu, že investice do škol nejsou pro společného zřizovatele v současné době prioritou.

Na závěr celé analýzy je třeba provést zpětnou vazbu, aby učitelé, žáci a rodiče pochopili význam a smysluplnost šetření. Výsledky z těchto šetření jsou prospěšné a podnětné jak pro vedení školy, tak pro samotné aktéry šetření.

Uvádím tyto návrhy na využití výsledků výzkumu:

- Seznámení ředitelů a zaměstnanců sledovaných škol s výsledky výzkumného šetření
- Informování rodičů na třídních schůzkách
- Informování žáků na třídnických hodinách
- Informační článek pro veřejnost do regionálního tisku

Domnívám se, že doporučení a návrhy mohou posloužit i dalším vedoucím pracovníkům ve školství.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 2.vyd. Praha : Portál, 2007, s. 656. ISBN 978-80-7367-273-7.
2. ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. Praha : Grada Publishing, 2010, 328 s. ISBN 978-80-247-2742-4.
3. FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. 1.vyd Praha : Portál, 1997, 384 s. ISBN 80-7178-063-4.
4. GRECMANOVÁ, H. Klima současné české školy. In CHRÁSKA, M., TOMANOVÁ, D., HOLOUŠOVÁ, D., (ed.) *Klima současné české školy*. Brno : Konvoj, 2003, 381 s. ISBN 80-80-7302-064-5.
5. GRECMANOVÁ, H. *Klima školy*. Olomouc : Hanex, 2008, 209 s. ISBN 978-80-7409-010-3.
6. KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. 1.vyd Praha : Portál, 2002. 448 s. ISBN 80-7178-253-X.
7. KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. 1.vyd Praha : Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
8. LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2007, 161 s. ISBN 978-80-7041-980-9.
9. LINHART, J. *Slovník cizích slov*. Litvínov: Dialog 2003, 412 s.
10. MAREŠ, J. ml., JEŽEK, S., GRECMANOVÁ, H., et al. *Klima školy. Soubor dotazníků pro učitele, žáky a rodiče*. 1. Revidovaná verze. Praha : Národní ústav pro vzdělávání 2012, 44 s.
11. MAREŠ, J. *Pedagogická psychologie*. Praha : Portál, 2013, 704 s. ISBN 978-80-262-0174-8.
12. MAREŠ, J. *Zamyšlení nad pojmem klima školy*. In JEŽEK, S. (ed) *Psychosociální klima školy I*. Brno: FSS MU, 2003. ISBN 80-86633-13-6.
13. NELEŠOVSKÁ, A. *Pedagogická komunikace v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010.172 s. ISBN 80-247-0738-1.
14. PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 4 . vyd. Praha: Portál, 2009. 488s. ISBN 978- 80-7367-503-5.
15. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*, Praha: Portál, 6. aktualizované a rozšířené vydání, 2009. 400 s. ISBN 978-80-7367-647-6.

16. URBÁNEK, P.: Měření klimatu školy a učitelského sboru v českém prostředí základní školy. (Příprava aplikace dotazníku OCDQ-RS.) In *Sociální a kulturní souvislosti výchovy a vzdělávání. 11. výroční mezinárodní konference ČAPV. Sborník referátů*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2003. 5 s.
17. URBÁNEK, P.: Klima učitelského sboru v případové studii základní školy. *Orbis scholae*, 2008, roč. 2, č. 3, s. 87-106, ISSN 1802-4637.
18. URBÁNEK, P., CHVÁL. M.: *Klima učitelského sboru. Dotazník pro učitele*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. 30 s. ISBN 978-80-87652-24-4.
19. URBÁNEK, P., CHVÁL. M.: *Klima učitelského sboru. Dotazník pro učitele*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. 30 s. ISBN 978-80-87652-24-4.
20. VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M.: *Kompetence ve vzdělávání*, Praha: Grada, 2008, 182 s. ISBN 978-80-247-1770-8.
21. <http://klima.pedagogika.cz/>
22. <http://www.nuov.cz/ae/klima-skoly/>
23. <http://rvp.cz/>
24. <http://www.schoolclimate.org/>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vzájemné vazby mezi pojmy z oblasti klimatu školy.....	12
Graf č. 2: Vazby mezi pojmy prostředí, klima, atmosféra.....	20
Graf č. 3: Největší odchylky v hodnocení aktuálního a preferovaného klimatu na SOU Čáslav.....	34
Graf č. 4: Největší odchylky v hodnocení aktuálního a preferovaného klimatu na SZeŠ Čáslav.....	41

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 : Respondenti dotazníkového šetření na SOU Čáslav.....	26
Tabulka 2 : Respondenti dotazníkového šetření na SZeŠ Čáslav	27
Tabulka 3 : Odpovědi žáků na dotazník.....	28
Tabulka 4 : Odpovědi učitelů na dotazník.....	30
Tabulka 5 : Odpovědi rodičů na dotazník.....	31
Tabulka 6 : Složky klimatu s nejvyššími odchylkami na SOU.....	33
Tabulka 7 : Hodnoty složek s nejvyššími odchylkami na SOU.....	34
Tabulka 8 : Odpovědi žáků na dotazník.....	35
Tabulka 9 : Odpovědi učitelů na dotazník	37
Tabulka 10 : Odpovědi rodičů na dotazník.....	38
Tabulka 11 : Složky klimatu s nejvyššími odchylkami na SzeŠ.....	41
Tabulka 12: Hodnoty složek s nejvyššími odchylkami na SzeŠ.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1 - DOTAZNÍK CFK LTD. PROFIL KLIMATU ŠKOLY

DOTAZNÍK NA MĚŘENÍ KLIMATU ŠKOLY

Základní informace

Následující dotazník obsahuje řadu vět zachycujících školní situace. Cílem průzkumu je zjistit, jak se cítíte ve škole a jaké jsou vaše názory na dění ve škole. Nejedná se o test.

Pokuste se odpovědět co nejpravdivěji. Dotazník je anonymní.

Instrukce

Každou větu si nejprve přečtete a pokuste se zamyslet, jak dalece a přesně vystihuje situaci ve vaší škole. Potom na každý výrok odpovězte tím, že zapíšete do dotazníku číselnou hodnotu,

která odpovídá vašemu názoru: Téměř nikdy   1 bod
Občas   2 body
Často   3 body
Téměř vždy   4 body

Část A – Všeobecné klimatické faktory

	VZÁJEMNÝ RESPEKT	Je to tak	Mělo by to tak být
1	V této škole jsou respektováni i méně zdatní studenti		
2	Učitelé přijímají studenty jako o sobnosti		
3	Rodiče jsou touto školou považováni za důležité spolupracovníky		

4	Učitelé se navzájem respektují		
5	Učitelé na této škole jsou pyšní na to, že jsou učiteli.		

	DŮVĚRA	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Studenti mají pocit, že učitelé jsou “na jejich straně.”		
2	Pokud někdy s učiteli nesouhlasíme, můžeme vyjádřit své názory otevřeně.		
3	Náš ředitel je dobrým obhájcem našich zájmů.		
4	Studenti mohou počítat s tím, že učitelé vyslechnou jejich verzi příběhu a budou spravedliví.		
5	Učitelé věří, že studenti mají při řešení problem dobrý úsudek.		

	VZTAH KE ŠKOLE	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Tato škola podporuje u studentů dobrý vztah ke vzdělávání.		
2	Učitelé jsou pyšní na své studenty.		
3	Docházka je dobrá, studenti mají absence pouze z naléhavých a důležitých důvodů.		
4	Rodiče, učitelé a studenti by tuto školu bránili, pokud by to bylo potřeba.		
5	Pracuji v této škole rád.		

	PŘÍNOS ŠKOLE	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Mám pocit, že mé nápady jsou ve škole vyslyšeny a použity.		
2	Pokud jsou realizována důležitá rozhodnutí o škole, dozvídám se o tom v předstihu a jsem účastníkem poradních diskusí.		
3	Důležitá rozhodnutí jsou v této škole prodiskutována radou, ve které jsou zastoupeni učitelé, rodiče a zřizovatel.		
4	I když nemohu úplně ovlivnit některá rozhodnutí této školy, která se týkají mé osoby, přesto cítím možnost přispět k danému rozhodnutí svým názorem.		
5	Mám pocit, že se se mnou v této škole počítá.		

	OSOBNÍ RŮST	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Učitelé “žijí svůj život”, zajímají se o dění kolem nich.		
2	Učitelé v této škole se snaží hledat další způsoby svého vzdělávání.		
3	Studenti mají pocit, že výuka je smysluplná a významná pro jejich současné a budoucí potřeby.		
4	Ředitel se také rozvíjí a vzdělává. Hledá nové nápady a podněty.		
5	Škola podporuje růst rodičů. Pravidelně zajišťuje pro ně příležitosti, aby se zapojili do vyučovacích aktivit a přinášeli nové podněty.		

	SOUDRŽNOST	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Studenti budou raději navštěvovat tuto školu než dojíždět do jiné.		
2	V této škole vládne duch “my”.		
3	Vedení a učitelé spolupracují tak, aby se škola rozvíjela, je zde malé napětí mezi vedením a učiteli.		
4	Předpokládá se, že rozdíly mezi studenty a třídami přispívají k větší pestrosti a vzájemnému obohacování, nemají negativní vliv.		
5	Noví studenti a učitelé jsou pozitivně přijímáni a cítí, že jsou od začátku vítanými členy školního společenství.		

	INOVACE A ADAPTACE	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Když se objeví problém, má tato škola postupy k jeho řešení, problémy nejsou považovány za nepřekonatelné překážky.		
2	Učitelé jsou povzbuzováni k inovacím a kreativité při realizaci vzdělávání, používání tradičních způsobů není považováno za pozitivum.		
3	Pokud má student zvláštní problém, škola se snaží vymyslet a realizovat řešení, které by mu mělo pomoci.		
4	V této škole je vždy někdo, s kým mohu počítat.		
5	Při realizaci vzdělávacích programů je vidět snaha o adaptaci na příslušné potřeby školy a její studenty.		

	PÉČE	Je to tak	Mělo by to tak být
1	V této škole je vždy někdo, s kým mohu počítat.		
2	Ředitel se opravdu stará o své studenty.		
3	Myslím, že lidé v této škole o mě mají zájem jako o osobnost, zajímají se o víc, než jen o to, jak dobře plním svoji roli ve škole (jako student, učitel, rodič, atd.)		
4	Jsem rád v této škole, neboť cítím, že tu jsem vítaný a užitečný.		
5	Většina lidí v této škole je milá.		

Část B – Programoví činitelé

	AKTIVNÍ SEBEVZDĚLÁVÁNÍ	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Potřebné učebnice a studijní materiály podporují studium, neomezují kreativitu výuky a samostudia na naší škole.		
2	Studenti pomáhají v rozhodování o cílech výuky a vzdělávání.		
3	Škola poskytuje příležitosti k praktickému využití toho, co se student naučí.		
4	Učitelé se také aktivně sebevzdělávají.		
5	Studijní plány této školy motivují ke kreativním nápadům a projevům.		

	INDIVIDUÁLNÍ PŘÍSTUP	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Zvláštní schopnosti každého studenta (intelktuální, umělecké nebo manuální) jsou podporovány.		
2	Učitelé používají širokou škálu studijních materiálů a didaktických prostředků.		
3	Studentům ve třídě nejsou zadávány stejné domácí úkoly.		
4	Každý student má stanoveny různé studijní cíle.		
5	Učitelé znají velmi dobře své studenty (a respektují je jako rozdílné jedince).		

	PODPORA	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Výuka podporuje studenty k vyvíjení iniciativy.		
2	Potřeba dozoru a kontroly je studenty přijímána bez navozování pocitu méněcennosti.		
3	Vedení školy podporuje studenty.		
4	Vedení školy podporuje učitele.		
5	Škola a všichni její zaměstnanci chtějí pomáhat se vzděláváním každému studentovi.		

	PRAVIDLA	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Škola je vedena podle pravidel, která byla stanovena studenty, učiteli, rodiči a vedením školy (za účasti všech těchto skupin při projednávání).		
2	Pravidel je málo a jsou jednoduchá.		
3	Pravidla, která určují chování ve třídě, vypracovávají učitelé a jejich studenti dohromady.		
4	Pokud je udělen trest, je spravedlivý a stanovený na základě porušení dohodnutých pravidel.		
5	Většina studentů a zaměstnanců školy (tedy i učitelů) se řídí školními pravidly.		

	ODMĚNY	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Učitelé odměňují každého studenta za výkony ve vztahu k jeho vlastním schopnostem.		
2	Studenti znají kritéria používaná k hodnocení jejich výkonů.		
3	Učitelé jsou oceňováni za kvalitní výuku.		
4	Ředitel si je vědom, že když zaměstnanci školy nebo studenti udělají něco obzvláště výjimečného, měl by to zveřejnit a odměnit.		
5	Většina studentů dostává kladnou zpětnou vazbu od školy a učitelů.		

Část C – Činitelé rozhodování

	DOVEDNOST ŘEŠIT PROBLÉMY	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Problémy v této škole se neskrývají a otevřeně se na nich pracuje, není možné, aby se jen tak “přešly”.		
2	Pokud mám problém, který se týká školy, vím, že tu jsou cesty, jak ho vyřešit.		
3	Lidé v této škole dělají dobře, že nejprve prověří různé způsoby řešení, než se pro jeden z nich rozhodnou.		
4	Nápady a názory studentů jsou při snaze o řešení problémů vítány.		
5	Lidé v této škole o problémech nejen mluví, ale také je řeší.		

	KONFLIKTY	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Lidé s odlišnými názory nebo hodnotami (než které jsou v této škole většinové) mají šanci být vyslyšeni.		
2	Existuje možnost odvolat se k vedení školy, pokud bylo učiněno zdánlivě nespravedlivé rozhodnutí.		
3	Vedení školy si uvědomuje, že pro většinu problémů může existovat více řešení.		
4	Ředitel této školy se snaží vypořádat s problémy přímo, místo aby je “držel pod pokličkou”.		
5	Pokud máme spory ve škole, výsledky řešení konfliktu jsou konstruktivní, nikoli destruktivní.		

	EFEKTIVNÍ KOMUNIKACE	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Učitelé mají pocit bezproblémové komunikace s ředitelem.		
2	Mám pocit, že učitelé jsou přátelští a otevření k diskusi.		
3	Ředitel s námi mluví upřímně a otevřeně.		
4	Učitelé jsou dostupní pro studenty, kteří chtějí pomoc.		
5	V naší škole dobře komunikují různé skupiny: starší učitelé s mladšími, studenti a rodiče mezi sebou apod.		

	ODPOVĚDNOST	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Učitelé, studenti a rodiče pomáhají s hodnocením vzdělávacího programu.		
2	Hodnocení učitelů je využíváno ke zlepšení jejich práce.		
3	Učitelé nebo studenti se mohou dohodnout na "odchylce" od předepsaného vzdělávacího programu školy.		
4	Ředitel podporuje experimentální výuku.		
5	Mám vliv na školní rozhodnutí, která mě přímo ovlivňují.		

	EFEKTIVNÍ STRATEGIE VYUČOVÁNÍ	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Učitelé v této škole vědí, jak učit, stejně tak jako co učit.		
2	Pokud se zdá, že strategie výuky u studenta nefunguje, učitel zkusí jinou, aniž by ho káral za počáteční neúspěch.		
3	Tato škola podporuje nové a progresivní techniky výuky.		
4	Další vzdělávání učitelů této školy jim pomáhá zkvalitňovat metody a strategie výuky.		
5	Učitelé systematicky podněcují studenty, aby ostatním pomáhali s učením.		

	SCHOPNOST PLÁNOVAT BUDOUCNOST	Je to tak	Mělo by to tak být
1	V této škole se stále “díváme dopředu” a netrávíme všechny náš čas “hašením vzniklého ohně”.		
2	Náš ředitel je plný nápadů a vizí.		
3	Rodiče mají příležitost spolupracovat s vedením školy na různých akcích, které by chtěli, aby se děly ve škole.		
4	Některé z program (plánů) vzdělávacích aktivit školy mohou být označeny za “experimentální”.		
5	Naše škola předbíhá dobu.		

Část D – Materiální činitelé

	MATERIÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ	Je to tak	Mělo by to tak být
1	V této škole pracují administrativní zaměstnanci a jiní nepedagogičtí pracovníci dobře a ve prospěch studentů.		
2	Vzdělávací materiály a učebnice jsou vhodně vybírány pro náš vzdělávací program.		
3	Používané materiály pro výuku obsahují moderní poznatky (nejsou zastaralé).		
4	Studentům jsou poskytovány možnosti vzdělávání prostřednictvím exkurzí, vzdělávacích výletů, výměnných pobytů apod.		
5	Přání a názory studentů ohledně učebnic a výukových materiálů jsou brány v úvahu a respektovány.		

	PODPŮRNÝ SYSTÉM	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Učitelé a studenti mají možnost dostat se k potřebným vzdělávacím materiálům, kdykoliv je potřebují.		
2	Práce s rozpočtem školy dává učitelům příležitost k doporučení a vyjádření jejich názorů.		
3	Podpůrný (materiální a finanční) systém školy spíše posiluje kreativní a efektivní výuku/učení se, než aby jí bránil.		
4	Nezbytné materiály, didaktické prostředky atd. k učení jsou snadno k dispozici.		

5	Existují jednoduché a učiteli využívané postupy, jak získat a využít prostředky a vybavení pro zkvalitnění výuky.		

	VHODNÉ ZÁZEMÍ ŠKOLY	Je to tak	Mělo by to tak být
1	Pobyt v budově školy je příjemný, neboť je udržována čistá a v dobrém stavu.		
2	Tato školní budova má prostory a uspořádání vhodné pro náš vzdělávací program.		
3	Studenti a zaměstnanci školy (včetně učitelů) jsou hrdí na školní vybavení, neničí je a pomáhají ho udržovat v dobrém stavu.		
4	Různé typy hřišť poskytují dostatek místa pro fyzické a rekreační aktivity.		
5	Studentům a zaměstnancům školy (včetně učitelů) se líbí školní budova a její okolí, přispívají k udržování jejího atraktivního vzhledu.		